

*‘Ik hoop dat daartoe ook
dit schrijven dienen mag’*

Zestig brieven aan mijn vader uit de periode 1938–1949

Samengesteld door Teun de Jager

Voormoord

Dit boekje bevat een zestigtal brieven die in de periode 1938 tot 1949 aan mijn vader, Dirk de Jager, geschreven zijn en die na zijn overlijden in 2003 tussen zijn papieren zijn gevonden. De meeste van deze brieven zijn geschreven door de vader en moeder van Dirk, Antoon de Jager en Jutje de Jager-van 't Hul. Het leek me aardig deze brieven te bundelen en op deze manier voor het De Jager-nageslacht te bewaren. Ze laten zien hoe het gezin De Jager met elkaar de oorlog doorkwam.

Van een deel van de brieven is de datering niet compleet. Daarom heb ik de brieven deels op basis van de inhoud in een bepaalde volgorde geplaatst. En dan nog kan het zijn dat sommige brieven toch niet op hun goede plek staan.

De teksten heb ik gewoon in de spelling laten staan waarin zij geschreven zijn. Hier en daar heb ik ter verduidelijking wat voetnoten toegevoegd.

Voorts zijn nog een paar gedichten van Antoon de Jager opgenomen, waarin duidelijk naar voren komt voor Wie hij leefde en werkte. Ten slotte is aan het einde nog een stuk vooroudergeschiedenis van Antoon de Jager en Jutje van 't Hul opgenomen.

Ik hoop dat je ook als lezer anno nu

- regelmatig een glimlach niet kunt onderdrukken;
- dankbaar kunt zijn voor zulke godvrezende voorouders als Antoon en Jutje de Jager, en
- je nog eens afvraagt of jouw geloof net zo vast en zeker is als dat van deze voorouders.

Moge de God van alle genade dit boekje daartoe zegenen, of om met de woorden van opa Antoon te spreken: ‘dat ook dit schrijven daartoe dienen mag’.

Teun de Jager

Ede, juni 2014

*Een stukje
geschiedenis*

De familie De Jager – van Almelo naar Dinxperlo

Antoon de Jager is in Almelo geboren op 11 februari 1887. Hij is een nazaat van ene Jan Willems de Jager (geb. 1690) in de volgende lijn:

- I. *Jan Willems de Jager*, dagloner, 1690–1779, 1, Almelo. In 1723 is hij getrouwd met Fenneke Wilms van het Oeverink, met wie hij geen kinderen heeft. In 1732 trouwt hij met Fennicken Hendriks van de Braamhaar en ze krijgen twee zonen: Hendrik (1742) en Willem (1746).
- II. *Willem Jagers*, wever en dagloner, ook Willem de Jaeger of Willem Jagers genaamd, 1746–1815, Almelo. In 1779 trouwde hij met Jenneken ten Brinke (ook wel Jenneken ten Brink of Jenne de Jager genaamd) en samen kregen ze negen kinderen, van wie Jannes de 7^e was.
- III. *Jannes de Jager*, wever, 1792–1854, Almelo. Op 31-jarige leeftijd trouwde hij in 1824 met Berendina Hammink op het Kleine Rot, die spinster was en bij haar huwelijk 22 jaar oud. Ze had toen al een dochter, geboren als Jenne Hammink op 27 maart 1822, die later ook Jenne de Jager genoemd werd. Samen kregen ze nog acht kinderen. Het verhaal gaat dat Jannes de Jager in 1854 als smokkelaar om het leven is gekomen. De jongste zoon Jannes is geboren in 1846.
- IV. *Jannes de Jager*, dagloner en winkelier, 1846–1912, Almelo.

Jannes de Jager – Almelo

Deze Jannes is 9 jaar wanneer zijn moeder overlijdt, nadat zijn vader een jaar eerder is gestorven. Hij is de jongste van de kinderen en groeit verder op in het Burgerweeshuis in Almelo. Wanneer Jannes 27 jaar is trouwt hij met Louiza Dorothea Egbers uit Neuenhaus,

een plaats in Duitsland aan de andere kant van de grens tegenover Almelo.

Het verhaal gaat dat hij tot bekering komt door het bijwonen van Bijbellezingen van een ‘vergaderingsbroeder’ uit Duitsland. Waarschijnlijk is dit voor of in het begin van zijn eerste huwelijk gebeurd. Louiza overlijdt in 1879 na een huwelijk van ongeveer zes jaar, kort na de geboorte van hun vierde kind. Van hun kinderen¹ zijn de meisjes waarschijnlijk vroeg overleden.

Mannes, geb. 31-1-1874 in Almelo

Johanna Magdalena, geb. 22-5-1875 in Almelo

Jannes, geb. ca. 1877 in Almelo

Louisa Dorothea, geb. 11-7-1879 in Almelo

Niet heel lang na het overlijden van Louiza trouwt Jannes voor de tweede maal, nu met Gerharda Everdina Jolink. Gerharda was iemand die in de ‘vergadering’ is opgegroeid. Waarschijnlijk heeft Jannes aardappelen verhandeld, zijn zoon Willem heeft de zaak in Almelo aan het Stationsplein voortgezet.

Jannes en Gerharda kregen tien kinderen, waarvan er twee jong zijn overleden. Antoon was de 5^e in de rij.

Het gezin van Jannes de Jager is te zien op de foto op de volgende bladzijde (mogelijk uit 1904?), waarop afgebeeld:

Zittend van links naar rechts: Jannes, Gerharda Everdina de Jager-Jolink, Martinus, Jannes de Jager, vrouw van Mannes met kind, Mannes.

1. *Ortsfamilienbücher Neuenhaus*

Staande van links naar rechts: Antoon, Leonard (Leendert), Willem, Berendina (Dien), Wilhelmina Gerharda (Wies), kind van Mannes?, Theodorus (Dorus).

Het gezin van Jannes en Gerharda de Jager (1904?)

Antoon de Jager – Dinxperlo²

In zijn jonge jaren had Antoon tuberculose (tbc) en daarom moest hij in die tijd 's middags rusten om te herstellen. Hij groeide op en leerde voor meubelmaker. Het beroep kon hij echter niet uitoefenen vanwege de toestand van zijn longen.

2. *Veel van de verhalen in dit hoofdstuk komen uit de herinnering van Hans (Johannes) de Jager, Den Haag (juni 2014).*

In Almelo was een fabrikant (Ten Cate) die het wel zag zitten met de jonge Antoon en graag een studie tot architect voor hem wilde bekostigen. Maar Antoon en vader Jannes vonden dat geen goed idee, opdat niemand zou kunnen zeggen: ‘ik heb Abraham rijk gemaakt’³.

Misschien heeft Antoon daaraan teruggedacht toen hij later in een gedicht schreef:

*Ik ben uw Loon – laat Sodom hare schatten,
Wanneer met slangenlist de wereld u wil vatten,
En zij met zoet gekweel haar goud u bood, –
Ik ben uw Loon, zo schitt’rend groot!*

Antoon is op 21-jarige leeftijd fulltime als evangelist gaan werken, waarbij hij voor zijn levensbehoeften en inkomen van zijn hemelse Opdrachtgever afhankelijk was. Hij trouwde op 31-jarige leeftijd met Jutje van ’t Hul uit Nunspeet op 19 oktober 1918. Hoe ze elkaar hebben leren kennen is een bijzonder verhaal.

Jutje ging ter kerke in de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK), maar ze was er ongelukkig, want ze worstelde met de uitverkiezing. Tegen de dominee zei ze: ‘Als ik uitverkoren ben, heeft het geen zin als ik naar de kerk ga, dan kom ik er toch wel. En als ik niet uitverkoren ben, dan heeft het ook geen zin. Hoe zit het nou?’ De antwoorden waren onbevredigend en ze bleef worstelen.

Tot iemand haar aanmoedigde om eens naar de evangelisatie in het Vluchtoord Nunspeet te gaan. Daar waren tijdens de Eerste

3. Zie Genesis 14:23.

Wereldoorlog Belgische vluchtelingen ondergebracht. Antoon de Jager en Jacob Gerrit Fijnvandraat (1884–1959) hielden er evangelisatiebijeenkomsten en bijbelstudies. Jutje ging erheen en daar hoorde ze van redding en verlossing in Christus Jezus. Zo leerde ze haar Heiland kennen.

Maar hoe moest dat nu met de kerk? Omdat ze een hart voor de zending had, kreeg ze van de dominee een uitnodiging om een speciale bijeenkomst bij te wonen waar de zendeling ds. C.J. Hoekendijk over de zending zou spreken. Maar de Heer had hem op het hart gelegd om, met het oog op het verval in de kerken dat hij hier in Nederland had aangetroffen, te spreken over 2 Timotheüs 2, de afzondering van het kwaad.

Voor Jutje was de boodschap duidelijk en ze besloot de kerk te verlaten en naar de samenkomsten van de broeders in Elburg te gaan. Toen de dominee haar na afloop van de bijeenkomst groette en een ‘Tot zondag’ toewenste, vertelde ze hem dat ze niet meer naar de kerk zou komen.

Ze zat er wel over in hoe ze dit aan haar vader zou moeten vertellen; die zou ‘not amused’ zijn. Maar de Heer heeft ook dat goed gemaakt, want de dominee kwam naar haar vader om een en ander te bespreken en heeft gezegd: ‘Laat dat kind maar naar de broeders in Elburg gaan. Ze is veel te vroom om het daar lang uit te houden.’

En zo gebeurde het dat vader Van ’t Hul zijn dochter Jutje zonder commentaar naar de vergadering in Elburg heeft laten gaan.

Uiteraard kwamen daar ’s zondags ook de broeders evangelisten De Jager en Fijnvandraat. En zo is het gekomen dat Antoon en Jutje kennis aan elkaar kregen en in oktober 1918 in het huwelijk zijn getreden.

Belgenkamp Nunspeet. Tweede links A. de Jager, rechts J.G.Fijnvandraat

Ze gingen wonen in Dinxperlo in de Achterhoek, aan de grens met Duitsland. Ze kregen zes kinderen: Dirk (1919), Jan (1920), Piet (1921), Atie⁴ (1927), Corrie (1930) en Hans (1931).

Het huis waar ze kwamen te wonen, was van oorsprong een boerderij met een grote lap grond. Later werd het gebruikt als timmerfabriek en daarna werd het voor Antoon en Jutje geschikt gemaakt voor

4. *Waarom Gerharda Atie genoemd werd: moeder Jutje vond de roepnaam 'Grada' die normaal gebruikt werd binnen de familietraditie, maar niks. De broers noemden haar daarom 'zus'. Totdat Willy Westerveld (een nichtje) als peuter kwam logeren in Dinxperlo en Grada verbasterde tot 'Atie'. Sinds die tijd is haar roepnaam Atie.*

bewoning. In de laatste dagen van de Tweede Wereldoorlog is het in puin geschoten. In 1949 is op de plaats van het oude huis een nieuw neergezet (Grensstraat 10).

Het gezin was een goede plaats om te zijn en op te groeien. Er heerste onderlinge liefde, maar er waren ook duidelijke regels, waaraan je geacht werd je te houden.

Vader Antoon is voor zijn werk vaak op reis; of het land in met openbaar vervoer, of in de Achterhoek op de fiets. Moeder Jutje had het daarom druk met het gezin, temeer daar er ook vaak gasten waren. Vooral ook tegen het eind van de Tweede Wereldoorlog (de 'hongerwinter') kwamen veel gelovigen langs voor onderdak en voedsel. Atie moest dan vaak met hen langs de boeren-broeders om eten op te halen.

Dirk verliet in 1938 op 18-jarige leeftijd het ouderlijk huis om in Winschoten te gaan werken op het accountantskantoor van een zekere Hendrik Leendert Heijkoop⁵.

Vader Antoon had op jonge leeftijd tbc gehad en was lichamelijk nogal zwak. Zo had hij ook suikerziekte, waardoor het kon gebeuren dat hij tijdens een toespraak of lezing flauwviel. Na het toedienen van een suikerklontje gaf hij dan nog een lied op om te zingen. Want zo lang zou het ongeveer duren wist hij, tot de suiker zou werken en hij weer met zijn toespraak verder kon gaan.

5. *Deze wordt samen met zijn vrouw in de brieven vaak aangeduid als 'mijnheer en mevrouw'.*

*Antoon en Jutje de Jager-van 't Hul bij gelegenheid van hun
25-jarig huwelijk op 19-10-1943. Staande van links naar rechts: Corrie,
oom Tinus en tante Han, Jan, Tine Jansen, Piet, Dirk, Hans, Atie*

De Duitsers wilden het vergaderlokaal in Dinxperlo vorderen om er een telefooncentrale te vestigen. Ze hadden alle materialen al vast meegenomen en kwamen vader Antoon ophalen, omdat hij de sleutel had. Later kwam hij terug en deelde zijn vrouw mee dat het niet door was gegaan. Hij had de Duitsers gezegd: 'In Rusland kunnen jullie dit misschien doen, maar dat gaat hier in Nederland niet. Morgen hebben wij hier een godsdienstoefening.' Kennelijk was dat voldoende argument om er dan maar van af te zien.

Vanaf april 1944 tot aan de bevrijding van Dinxperlo (eind maart 1945) heeft Dirk samen met zijn broer Jan ondergedoken gezeten op

de boerderij van de familie Schuurman in Sinderen. In de brieven aan Dirk is dat ook te zien, want deze stoppen na 6 april 1944. Dirk en Jan kunnen dan af en toe een weekend thuis zijn, omdat ze begeleid worden door een 'goede' Oostenrijkse soldaat die op dezelfde boerderij ingekwartierd was. Desgevraagd zei hij dat hij deze twee mannen opbracht naar de 'Ortskommandant'.

Veel mensen zijn in de laatste oorlogsperiode Dinxperlo ontvlucht. Daardoor was de brandweer onderbezet en hebben Dirk en Jan zich aangemeld bij de vrijwillige brandweer, zodat ze regelmatig voor bluswerk werden opgeroepen. Ook predikanten waren er maar weinig meer in het dorp en dat was de reden dat de begrafenisondernemer vaak een beroep deed op vader Antoon om de begrafenis 'te doen'. Begravenissen werden altijd 's ochtends vroeg voor zonsopkomst gedaan omdat het oorlogsgeweld dan altijd stil viel. Volgens vader Antoon waren het de meest indrukwekkende begrafenenissen omdat je alleen was met de directe familie. Je kon bidden, een kort Bijbelgedeelte lezen en een kort woord spreken. En dan moest je zorgen weer zo snel mogelijk weg te wezen, voordat de granaten je weer om de oren vlogen.

In de laatste weken zijn meer dan 37.000 granaten op Dinxperlo terechtgekomen. Dirk en Jan hebben hun vader Antoon kunnen overhalen om gebruik te maken van de schuilkelder bij de overburen. Daar hebben ze de laatste tien dagen als gezin doorgebracht, terwijl hun eigen huis onder al het geweld is bezweken.

*Zestig brieven
aan mijn vader*

1. Van ons allen is de proef zoozoo

Dinxperlo 6-3-1938 (?)

Beste Dirk

Je brief dezen morgen gekregen. Jongen wat heb je ons toch laten wachten, had je hem vergeten te posten of wat haperde er aan? Maar we waren blij goeie berichten te krijgen.

Vader is vandaag in Apeldoorn, hoopt morgen naar Nijmegen te gaan. Hij zal zeker van Mevrouw Wilts⁶ hooren van je aankomst.

Het is hier stil geworden, vooral 's morgens, als vader ook op reis is. Begin je op 't kantoor al te wennen? Wel prettig dat je mijnheer en mevrouw Heijkoop al eens ontmoet had. Doe maar goed je best. De Heer zegt in Zijn Woord Die zijn weg wel aanstelt, zal Ik mijn heil doen zien. Hij wil en zal ons in alle omstandigheden helpen, wanneer wij in afhankelijkheid onze hulp van Hem verwachten.

Waar ben je vandaag geweest? Groningen misschien. Schrijf maar eens gauw, van alles wat. Jan en Piet zijn er een beetje 'kuum'⁷ van dat je weg ben. Je hoort ze bijna niet. Hansje zei vanmorgen aan 't ontbijt, ik ga naar Dirk toe en zeggen dat hij schrijven moet. En later vond hij 't wat fijn toen je brief kwam.

6. *Mevrouw Wilts woonde in Apeldoorn en is een zuster van meneer Heijkoop.*

7. *'Kuum' is het enige dat we ervan kunnen maken, maar de betekenis is onduidelijk. Waarschijnlijk betekent het zoiets als 'van slag zijn'. Het woord is ook in de brief tussen aanhalingstekens geschreven.*

Is je fiets goed aangekomen en loopt ze licht? Piet had voor de verandering zijn as eens weer stuk. Jan moet weer hoesten, het was hier een paar dagen 's morgens en 's avonds zoo ontzettend mistig en dat kan hij niet hebben. Overigens zijn ze allen goed. Mijn hoofdpijn wil niet heelemaal genezen. Zoo meen ik 't is wat beter en dan is 't weer erger. Maar we willen hopen dat het met dit voorjaar beter zal gaan.

De domine⁸ is hier naast gearriveerd; het gaat wel goed. Mijnheer Jansen⁹ is gister weer naar Amsterdam gegaan. Tine heeft veel kans dat ze bij Groede in Landsmeer op 't kantoor komt, morgen als J. terug komt, weten ze hoe of wat. 't Zal me benieuwen!

Ik zal je deze week je pak en nog een sporthemd sturen, heb je soms nog iets dat je graag wil hebben schrijf dan even, dan wacht ik tot Donderdag met verzenden. 't Is bij half elf, 'k zal maar eindigen, later bij l.e.w.¹⁰ wat langere brief. Schrijf je dan eens gauw terug. Als vader in 't Noorden komt zal hij natuurlijk heel graag van de uitnodiging van Mijnheer Heijkoop gebruik maken.

Groet Mevrouw en Mijnheer hartelijk van me en zelf ook de hart. groeten van ons allen, je liefh. Moeder.

De foto's van vader en mij doe ik hier bij in, die waar jullie met zijn zessen op staan is mislukt. Van ons allen is de proef zoozoo. Nu dag hoor!

8. *Ds. Schouten, in pension bij de fam. Jansen.*

9. *De familie Jansen waren de burens van de familie De Jager. Hun dochters Co, Tine, Truus en Suze komen af en toe voor in de brieven.*

10. *Bij leven en welzijn.*

2. *Zoo heeft de Heer ons nu deze vreugde gegeven*

Dinxperlo 23-3-1938

Beste Dirk

Je brief hebben we ontvangen en, zoals je begrijpen kunt, zijn wij zeer dankbaar aan God dat je vrede voor 't geweten hebt gevonden. Dat is een verhooring onzer jarenlange gebeden. Voor alles is het onze begeerte dat allen den Heer leeren kennen en vreezen. En zoo heeft de Heer ons nu deze vreugde gegeven dat jij Hem moogt kennen. Dat is genade en niets dan genade. En die genade blijft verder noodig van dag tot dag. Tot aan 't einde. Wat mij vooral van mijn vader bijgebleven is, is zijn leven bij de genade. Zulk een leven is een bewaring bij alle gevaren.

Zo God wil kom ik dan vrijdagavond te Winschoten met den trein waarmee jij gegaan bent. Ik kom dan van Winterswijk. Moeder zal dan je waschgoed meegeven.

Hansje was een paar dagen niet goed in orde, valsche croup, maar nu is hij al weer aardig beter. Verder alles wel.

Tine Jansen gaat vrijdag naar Landsmeer. Dit gaat dus snel in z'n werk. De nieuwe klerk aan de veiling die voor Marinus gekomen is, gaat ook al weer weg.

Nu, tot vrijdag dan. Groet mijnheer en mevrouw Heijkoop.

De hartelijke groeten,
je liefh. ouders.

3. De oefenschool is voor jou begonnen

Dinxperlo 28-9-1938

Beste Dirk,

We verzenden hierbij maar vast een pakje voor je verjaardag. 't Is van ons allen, de chocoladedoos is speciaal van 't jongste drietal. We hopen dat je 't in goede welstand ontvangt en van de zoetigheid veel genoeg hebt. 't Bijbeltje is wel heel gemakkelijk mee te nemen en 't zij je tot heel veel zegen. De beenkappen kun je zeker wel gebruiken bij storm en regen in ons hooge Noorden.

Dan willen we je ook reeds heel hartelijk gelukwensen met de verjaring van je geboortedag. De Heer heeft wel alles goed gemaakt in 't jaar dat achter je ligt. In je werk en dan vooral geestelijk, zodat je spreken kunt van een nieuw geboortjaar. De Heer doe je geestelijk opwassen in de genade en kennis van onzen Heer en Heiland Jezus Christus. Hij leide je in Zijn waarheid. Hem in alles te volgen geeft rust en blijdschap voor 't hart. Wat er dan ook gebeure.

De tijd lijkt zeer donker, 't oorlogsgerommel komt zeer dicht bij, ieder oogenblik kan 't onweer losbarsten, men verwacht vandaag mobilisatie, dat betekent voor 99% oorlog. Toch blijven wij op God vertrouwen. Hij kan ook nu nog 't dreigende gevaar afwenden, en wanneer Hij dit niet doet, moet het komen, zoals 't komt. Wij zijn in Zijn hand, zonder Zijn wil valt geen muschje ter aarde en al de haren van ons hoofd zijn door Hem geteld. Als de stormen loeien komt het

er op aan om op Hem te zien. Petrus is niet gezonken vanwege den geweldigen wind en de hooge golven, maar omdat hij op de wind en de golven zag en niet op Jezus. 't Water kan ons niet dragen al is er in 't geheel geen wind, wij kunnen alleen over de levenszee veilig tot Jezus komen wanneer 't oog op Hem gericht is. En dat moet jij nu ook als jong geloovige leeren. De oefenschool is voor jou begonnen.

Ik dank je nog voor je brief dien ik in Zwitserland heb ontvangen. Toen ik je antwoorden wilde kwam er juist een broeder met z'n auto om mij te halen. En daarna had ik geen gelegenheid meer. Ik heb heele goede dagen gehad, én in Zurich én in Winterthur. We hadden eenige vergaderingen van Evangelisatiekringen die zeer goed waren. Met dank aan God denk ik aan deze dagen terug.

Met een broeder die zich daarvoor aanbood ben ik per auto over de Klausenpas gereden. 't Was een prachtrit, dat kun je wel zien op 't prospectus dat ik je zond. We waren dicht bij de sneeuwbergen. Zoiets moet je zien, indenken gaat moeilijk.

't Gaat ons wel, behalve Jan, die weer hoesterig is. Vandaag gaat hij naar Dr. Houwing.

Wil je mijnheer Heijkoop vragen of hij ook een Zwitserse kalender van Müller-Kersting wenscht. Ik heb er eenige meegebracht en zal er dan een voor hem bewaren. Doe mijnheer en mevrouw onze hartelijke groeten.

En weest nu van ons allemaal hartelijk gegroet en gefeliciteerd, je liefhebbende vader.

4. *Wij vinden dat jullie nog wat wachten zouden*

Dinxperlo dinsdagmiddag

Beste Dirk!

Je zult misschien wel opkijken zoo gauw een brief van thuis. Maar ik moest je schrijven. Vader heeft me verteld van je gevoelens voor J. Ik ken haar niet en kan dus onmogelijk oordeelen. Maar Dirk heb je werkelijk alles wel goed overwogen het is voor je geheele volgende leven. Heeft de Heer dit werkelijk op je weg gebracht en kun je Hem er met een gelukkig hart voor danken? Wanneer je niet geheel zeker hier van bent doe dan toch heen overhaaste stappen en heb je het mogelijk al gedaan, zeg maar gerust tegen haar dat wij vinden dat jullie nog wat wachten zouden. Is het werkelijk van God, dan zal Hij dit duidelijk maken. Hier kan zij ook niets op tegen hebben.

Je begrijpt wel Dirk dat vader en ik je geluk op het oog hebben en ik geloof dat 'k je begrijp ook in deze dingen. Je hebt veel dingen gelijk ik zelf, ik zou je zoo graag gelukkig zien. Daarom zoek eerst de dingen die boven zijn, dan zorgt God voor al het andere. Geeft het Hem in handen en belijd waarin je gefaald hebt voor den Heer, dan zal Hij voor jou en ook voor J alles wel maken, maar drijf toch zelf niets door en laat je ook niets aanpraten.

Het is zoo stil nu jullie weer allen weg bent, ik vond het zoo ellendig. Je zit zoo ver weg en wat weet ik dan eigenlijk weing van je leven af. Alleen het gebed blijft en dat is toch ook weer oneindig veel. Vader is naar de conferentie en gaat donderdag naar Nunspeet,

vrijdag in Keppel, dan weer zondag in Elburg. Vader vroeg of ik je schrijven wou en vragen of je zaterdag in Nunspeet kwam. Vader zou voor bonnen en het verdere zorgen, doe het maar, het kan nu nog. Er kan zoo gauw iets tusschen komen, dat je ons niet meer opzoeken kunt. Vader zou het zoo fijn vinden.

Nu jongen het beste gewenscht en den trouwen Heer in alles bevelen, je liefh. Moeder.

5. Het begin en de voortgang is gehoorzaamheid

Dinxperlo 24-11-1938

Beste Dirk,

Zoo juist je brief ontvangen. 't Verblijdt ons dat het je goed gaat. Ook dat je er over na denkt wat 't innemen van de plaats aan den Disch des Heeren betreft. 't Is goed dat wij ons daarop terdege bezinnen. Maar beide dingen zijn van groot gewicht, zoowel 't innemen van die plaats, als 't niet innemen. Doch het is goed dat wij eenvoudig zijn en 't Woord des Heeren zonder veel redeneeringen gehoorzamen willen. Daar is niet veel Bijbelstudie voor noodig, maar een eenvoudig hart dat gaarne doet wat de Heer wil. En dan zal Hij ons verder in Zijn waarheid leiden. De weg des Heeren is een weg waarin Hij ons van stap tot stap leidt, en waarin Hij niets forceert. Doch 't begin en de voortgang is gehoorzaamheid.

Wij hebben met elkaar nog over je oogen gesproken en gelooven dat het goed voor je is levertraan te gebruiken. En dan kun je beter een

flesch in anderhalve week op maken dan in drie weken. 't Smaakt wel niet lekker, doch 't is zeker goed voor je. Dus we verwachten dat je er aan begint.

Verder moet je maar rustig aan doen. 't Is goed dat je je gaarne meer aan Bijbelstudie wilt geven doch bij je vele werk moet je dat niet dwingen. Lees trouw en biddend in den Bijbel om voedsel voor de ziel te ontvangen, maar loop jezelf niet voorbij. Ook je andere studie is een roeping die je leeftijd mee brengt en hier behoort het eene gedaan en het andere niet nagelaten te worden.

Morgen moet ik weer van huis. Ik heb de laatste weken erg veel heen en weer getrokken, was de laatste dagen nog in Dordrecht, Gorcum en Hilversum. Ik heb nog bij mijnheer De Ruiters te Laren gelogeed en veel met hem over allerlei gepraat. In Almelo had ik voor een paar weken nog een lezing die erg druk bezocht was.

Nu ga ik naar Nunspeet en Elburg. Dan heb ik, zoo God wil, a.s. Donderdag hier in Dinxperlo een lezing. De Heer zegene Zijn Woord.

Jan studeert op 't oogenblik hard. Hij had voor zijn laatste repetitie Handelskennis een 10.

De fout in het Kersttractaat had ik al gezien, doordat ik toevallig dat gedicht van Vondel onder de oogen kreeg. 't Was trouwens niet de eenige fout.

Doe mijnheer en mevrouw mijn hartelijke groeten. Zeg aan mijnheer dat ik hem binnenkort schrijven zal. Groet de bekenden van mij.

De beste groeten van moeder en mij,
je vader.

6. Ik hoop dat daartoe ook dit schrijven dienen mag

Dinxperlo 16-4-1939

Beste Dirk,

‘H et is al weer een week geleden dat je thuis waart en ’t leven gaat weer zijn gewonen loop. Tenminste de groote spanning onder de volken daargelaten. Wij denken steeds hoe lang ’t nog duren zal dat jij ook opgeroepen wordt. Maar ’t beste is alles in Gods hand te leggen. Hij houdt het lot der volken in Zijn hand en in ’t bijzonder dat van Zijn kinderen. En dat kan ons rustig stemmen temidden van alle beroeringen.

Maar nu nog iets, wat eigenlijk ’t doel van mijn schrijven is. Gaarne had ik met je nog eens vertrouwelijk gepraat en meende dat dit maandagavond had gekund. Ik vermoedde niet dat je zoo lang in Winterswijk zou blijven. Ik had dan eens met je willen spreken over de wil van God betreffende de plaats die wij hebben in te nemen aan de Tafel des Heeren. ’t Is nu al een jaar geleden dat je gedoopt bent, daarna heb je om wat lectuur gevraagd over de Tafel des Heeren en ik heb je toen aangeraden je hierop rustig te bezinnen, om voor God overtuigt te zijn aangaande de plaats die wij innemen. Maar nu merk ik verder niets, en soms dringt zich de vraag aan mij op of je niet het groote belang van deze dingen een weinig op den achtergrond gaat schuiven en min of meer wat ‘gleichgultig’ wordt. Dat zou erg jammer zijn en tot grote schade voor je geestelijk leven worden. De vijand is er steeds bij om door allerlei dingen en voorvallen ons oog van het doel, ’t persoonlijk doen van den wil des Heeren, af te leiden.

Doch onze persoonlijke verantwoordelijkheid blijft en de Heer vraagt van ons dat wij Zijn wil doen. 't Is goed deze dingen steeds in allen ernst te overwegen en ons door niets te laten verhinderen den weg van God te gaan. 't Blijft noodig altijd eerst de dingen van Zijn koninkrijk te zoeken. Ik hoop dat daartoe ook dit schrijven dienen mag en dat op de beslissing in de bekeering, nu weer een beslissing mag volgen.

Moeder was deze week druk met de schoonmaak. Jan en Piet fietsen wat heen en weer om eens te zien wat zoo aan de grenzen gebeurt. Aan de overzij van de grens merkt men niets, ik zou zeggen dat 't daar nog rustiger is dan anders. Doch wat achter de schermen geschiedt ziet men natuurlijk niet.

Nellie is weer vertrokken en dat is een heele rust. In huis en daarbuiten. Ze heeft helaas in 't dorp een droevig getuigenis achtergelaten. En toch kon ze nog zo vroom doen. Doch er is niets walgelijker dan vroomheid waarmee geen oprechtheid gepaard gaat.

Ontvang nu de groeten van ons allen en van je liefh. Vader

7. Laat je ook gauw iets hooren?

Dinxperlo 17 Juni

Beste Dirk,

We lagen gisteravond al te bed, toen buurman J. met de blijde tijding kwam. Dat is een heele zorg minder jongen, we hopen en bidden dat de Heer ook verder je weg zal leiden, mocht het zijn tot Zijn eer. Je zult zelf ook wel opgelucht zijn, maar je zult

toch wel naar Amersfoort¹¹ moeten is 't niet? Wat is het toch een voorrecht met alle omstandigheden tot God onze toevlucht te mogen nemen, dan gaan we veilig. Hoe het dan misschien later ook gaan zal, we vertrouwen dat Hij ons verder leiden zal en dan bij den dag leven, dat is het beste.

Vader is gisteravond thuis gekomen uit Breskens en is dezen middag weer naar Winterswijk voor de bijbelles. Jan is ook weer aan 't werk. Van Piet nog weer goede berichten gelukkig. Verder is hier geen nieuws. Vele hartelijke groeten,
je liefh. moeder

Ook h.gr. aan Mevrouw.
Laat je ook gauw iets hooren

8. De drukking van de melk brengt boter voort

Dinxperlo 31-8-1939

Beste Dirk,

We hebben je brief en kaart ontvangen. Dat is ook voor jou opeens een geweldige verandering. Wel heeft het lang gedreigd, doch wanneer 't komt dan schrikt men er toch van op. Moeder meende nog steeds dat jij nu niet opgeroepen werd, 't was dus voor haar in 't bijzonder een heele teleurstelling. Maar nu, 't is zoo en wij hebben de schuld niet te zoeken bij Hitler of iemand anders.

11. *Mogelijk is hier bedoeld dat Dirk naar Amersfoort moest voor zijn dienstplicht. De mobilisatie werd pas op 28 augustus 1939 afgekondigd.*

God is de Heerscher der volken (2 Kron. 20:6) en er gebeurt niets buiten Zijn bestel. Wij hebben dus ook dit alles uit Zijn hand aan te nemen. Nog kan Hij 't ergste voorkomen, maar Hij kan ook toelaten dat de oorlog losbarst. Misschien is dit al zoo wanneer je dezen brief ontvangt.

In 2 Kron. 20:9 wordt de oorlog het zwaard des oordeels genoemd en in Ezech. 14:21 behoort de krijg bij de booze gerichten. God tuchtigt daardoor de volken, maar spreekt ook ernstig tot Zijn kinderen. En het blijkt wel uit je brief dat ook jij deze stem hebt gehoord, en wij danken God dat jij er naar geluisterd hebt. Zoo brengt de drukking van de melk boter voort. Dat is het doel van God en steeds staan in al Zijn handelingen het heil onzer zielen bij Hem op de eerste plaats. Daar moet alles voor wijken. Wij dwaalen zoo gemakkelijk af, maar Hij heeft Zijn oog op ons geslagen, waarschuwt ons tijdig en hooren wij niet, dan grijpt Hij in ons leven in. Hij is getrouw. Daar zullen wij Hem eeuwig voor danken. Maar dan vooral hebben wij te rekenen met Ps. 32:9 en wij zullen de waarde van het 8ste vers ervaren. Waar wij ons ook bevinden. Gevaren dreigen overal, die liggen niet allereerst in onze omgeving, maar in ons binnenste en in ons eigen bestaan. Wanneer het hart in overeenstemming is met Gods gedachte, is er kracht om overal bewaard te blijven. Ook in den militairen dienst. Wij bevelen je daartoe Gode aan.

't Is hier aan de grens erg rustig. Op den weg is bijna geen verkeer. De Duitsche grens is hier door de Duitschers gesloten. Maar naar wij hooren, niet overal. Wat men uit Duitschland hoort is niet veel moois. De D. soldaten aan de grens hebben graag wat eten, met de

voedselvoorziening schijnt het daar nogal te haperen. Wat zal 't daar worden? Revolutie? Maar dat is ook ontzettend.

Jan ten Haken is vertrokken, ook Joh. Heideman. Hun vrouwen zijn nogal rustig. Henk Heinen is ook weg. Hij is in Den Haag. Met juffr. Heinen gaat het nu wel, zij was eerst erg van streek.

Wij wagen het maar met het adres op je kaart, en zien intusschen naar het volledig adres uit. Dan kan moeder je een en ander sturen.

De beste groeten van ons allemaal,
je vader.

Dienstplichtig soldaat Dirk de Jager, eerste rij in het midden

9. *Je moet maar zeggen dat je moeder zo naar je verlangt*

Nunspeet 29-9-1939

Beste Dirk,

Vanuit Nunspeet zend ik je mijn hartelijke gelukwensen, met de verjaring van je geboortedag. We gedenken deze nu niet onder gunstige omstandigheden, maar zijn toch dankbaar dat de Heer je weer heeft willen sparen en tot hiertoe alles welgemaakt heeft. Wij willen van Hem bidden dat Hij ook verder alles wel mag maken.

De stormen woeden met toenemende kracht, God weet wat nog komen zal. Doch wij weten dat alles gaat naar Zijn bestel, waarin Hij ook gebruik maakt van satans listen en de boosheid des menschen. Maar door alles heen zal Zijn raad bestaan en leidt Hij alles naar de vervulling van het profetische woord. Voor ons echter is het nodig te luisteren naar hetgeen Hij ons te zeggen heeft en waakzaam te zijn om bereid te zijn voor Jezus komst, opdat, waar wij ons ook bevinden wanneer Hij komt, wij Hem kunnen ontmoeten.

Ik ben nu een week van huis en moeder zal intusschen wel bericht van jou hebben gehad, ze verlangde er zoo erg naar. Gaat het je nog goed? Leef dicht bij God, dat geeft in alles een zegen voor 't eigen hart en bewaart te midden van het kwaad.

Ik ben eerst een paar dagen in Almelo geweest, oom Leonard is ook weer minder goed. Dit is erg jammer. Dan was ik in Zwolle en

voelde mij gedrongen om eens in Nunspeet¹² te kijken. Zoo ben ik dan vanmorgen hier gekomen. Ik trof Opoe veel minder goed aan. De dokter is ook niet tevreden over de toestand. Vanavond zal een specialist komen. Ik vrees dat, als 't niet spoedig verandert, zij hier niet lang meer zal zijn. Tante Cor lijdt er erg onder.

Ze zeiden ook nog, nog niets van je te hebben gehoord, wat mij verbaasde want ze waren toch altijd zeer belangstellend naar je.

Schrijf ze eens al is 't maar een kaart. Je wilt toch niet 'gleichgültig'¹³ worden?

Heb je nog kans dat je binnenkort nog verlof krijgt? Ik was vanmorgen nog even bij de fam. Karssen te Elburg, Zeger moest nu met de mobilisatie ook opkomen, doch had nu geschreven dat hij spoedig verlof kreeg. Je moet maar zeggen dat je moeder zoo naar je verlangt.

Opoe, tante Cor en Nel laten je hartelijk groeten en feliciteeren met je verjaardag.

Wees nu ook van mij hartelijk gegroet en in alles den Heer bevolen, je liefhebbende vader.

12. *Nunspeet is de plaats waar Jutje van 't Hul vandaan kwam en haar familie nog woonde.*

13. *Oppervlakkig*

10. *Vader heeft een lezing; zou er nog een Jood komen?*

Dinxperlo 15-11-1939

Beste Dirk,

Elke post kijk ik naar eenig bericht van je uit, je weet toch dat we je juiste adres niet hebben. Vader heeft het ook aan mijnheer De Ruiter geschreven, heeft hij 't je niet gezegd? Wanneer er vanavond weer niets is, stuur 'k deze maar op goed geluk.

Hoe gaat het je toch, van Heideman meenden ze al dat je uit Bussum weg was. Hendrik had je niet gezien, maar dat is niet zoo, is 't wel?

Wat was dat zaterdag een zenuwachtige boel. Vele Joden waren al tijdig weg, anderen tegen den avond, de beide families Pino ook, waaronder de Wethouder, Spanjaard en Fietje, enz. enz. Tuldaner en zijn vrouw hadden we bij ons gehaald, ze waren zoo alleen. Ik kon niet zeggen dat ik erg onrustig was. Wat is het toch een heerlijk voorrecht te mogen gelooven dat we in 's Heeren hand zijn.

Zondagmorgen werd ik bijzonder bepaald bij de woorden uit Openbaring 'Ik ben de Eerste en de Laatste' – toch ook altijd de Laatste, kome wat wil. We hadden een goede dag en allen waren trouw opgekomen, we hadden 't niet gedacht daar alles zoo versperd was van uit Varsseveld was hier niet te komen, alleen om en om, en langs vele omwegen. 't Is nu weer rustig, maar 't wil er bij ons niet in, dat het niets geweest is. Wanneer je eens komt, vertellen we je wel meer.

Jan heeft Spiegel nog weg geholpen, er was geen auto meer te krijgen. Ze gaven graag ... als ze naar Arnhem gebracht werden, maar er mocht 's avonds niets meer door. Morgenavond heeft vader een lezing over 'de herstelling van Israel in de 12 stammen', zou er nog een Jood komen? Maar afwachten.

Ben je zondag nog ergens geweest? Schrijf eens gauw. Tante Cor en tante Nel zijn nog in Heerde tot de volgende week bij l.e.w¹⁴. Zou je a.s. zaterdag met verlof mogen gaan? Ik hoop het voor je. Blijft het je plan om naar Winschoten te gaan, doe je mijnheer en mevrouw Heijkoop dan onze h. groeten. Hier is verder alles bij 't oude. Jan studeert flink en is ook weer bij Heinen geweest, z'n tijd schiet nu op. 't Is nu 10 voor half negen en nog is er niets van je, ik houd nu maar op.

Wees nu hartelijk gegroet van ons allen en den Trouwen Heer in alles bevolen, je liefh. Moeder.

Gave God dat toch aan dezen oorlog een einde kwam. Hij is de machtige.

II. Wat dunkt je zou de waterlinie 't houden?

Dinxperlo 22-11-1939?

Beste Dirk,

Fijn dat de verloven weer ingegaan zijn, wanneer krijg jij verlof? Vader meent zaterdag over een week (zoo de Heer wil) is dat

14. *Bij leven en welzijn*

zoo? Dan is het net met H.N zou je dan wel naar Winschoten gaan? Zou je maar niet eerst naar huis komen, ook met je wasch? Zal 'k je warme onderkleeren sturen, schrijf even omgaand wat je noodig hebt. Wat is het in eenen frisch geworden, lig je wel warm en ben je nog bij de fam Tiesema geweest zondag. Wat was het een noodweer he en wat een rampen op zee. Wat is er toch een ellende. Wat zou men niet willen geven als het toch maar vrede werd. Maar de Heer alleen weet wat de toekomst ons brengen zal. Dat er door al deze dingen toch nog maar velen tot de Heer Jezus de toevlucht leerden nemen.

Vader is naar de bidstond. Dezen avond was hier een nichtje van Dr. Jenny, ze komt uit Bazel (Zwitserland) en is met ons in gemeenschap. Ze is hier een paar dagen en gaat dan naar Arnhem. Vader is vandaag weer thuis gekomen, hij is naar Almelo en Nijverdal geweest. Oom L. was wel iets beter, maar 't gaat nog niet bijzonder vooruit. 't Is een getob.

Zeg Dirk nu moet ik eindigen. Frans Halle heeft hier de loop en Jan is weg, hij zit bij de kachel hier in de huiskamer en moet hem maar een beetje bezig houden. 't Is hier nu weer tamelijk rustig. De Joden zijn weer terug maar hun waarden hebben ze achter de waterlinie zitten. Wat dunkt je, zou de waterlinie als 't nodig mocht zijn, 't houden? Maar ik hoop dat we er voor bewaard mogen blijven. Zeg Dirk schrijf je nu dadelijk even, dan stuur ik je een pakje als je dan even zegt wat je graag hebben wilt voor kleeren.

Nu dag hoor, de hartelijke groeten van ons allen je liefh. Moeder.

12. Dit is een beginsel van de eerste beteekenis

Dinxperlo, 31 Juli 1940

Beste Dirk,

Hierbij het boek waar je naar gevraagd hebt met nog eenige res-tanten in de hoop dat je ze in goede orde en beste gezondheid moogt ontvangen.

Hier is alles wel. Ruud en Hans de Ruiter zijn Maandag vanuit Zevenaar hier gekomen en vertrekken Zaterdag weer. Piet is gere-geld met hen op stap en ze vermaken zich best samen. Of Piet en Atie nog uitgaan is nog niet zeker, 't is nu geen prettige tijd voor uitgaan. Overal is het onrustig in de lucht. De laatste nachten ging het, doch de vorige week is het heel erg geweest. Toen vielen ook bommen bij Winterswijk, Aalten en Varsseveld. Boekholt en Wezel zijn toen erg getroffen.

En wat zal het nu worden? De Duitsche soldaten die in Suderwick met verlof thuis waren moeten vanavond allen weer op de plaats van bestemming zijn. Duitsche troepen die hier in de streek liggen ver-trekken vandaag, slechts eenigen blijven achter. In de lucht is het ook onrustiger. Of de groote aanval op Engeland een van de eerste dagen zal plaatsvinden? 't Zal er toch wel een keer van komen en dan onge-twijfeld een worsteling zijn als de wereld nog niet heeft aanschouwd.

Maar God regelt het wereldbestuur. Hij regeert nu nog niet zoals in het komende vrederijk, maar wel in Zijn voorzienigheid. En alles zal moeten medewerken tot uitvoering van Zijn plannen. Dat kan ons

rustig maken en stil. En zooals de donderslagen van het onweer de stem des Heeren zijn, Ps. 29, zoo is ook in den donder der huidige wereldgebeurtenissen de stem van God. God spreekt tot de volken als zoodanig, tot de gewetens der menschen, tot Zijn Gemeente, tot elk van Zijn kinderen. En wij hebben te luisteren en op te merken op Zijn stem. Voor ons geloovigen blijft te midden van alles Zijn wil te betrachten die Hij ons in Zijn Woord zoo klaar wil toonen en uit te zien naar de komst van Jezus. Dan komt het doen van onze aardsche dingen in getrouwheid voor Hem, om ook daarin te toonen dat Hij onze Meester is en wij Zijn knechten. Nooit kan iets wat wij in de wereld vinden, ook niet wat wij onder de geloovigen vinden voor ons een belemmering of oorzaak zijn om den wil van God niet te doen. Wij hebben niet met menschen te doen, met geen vergadering, niet met Gods kinderen in hun mindere of meerdere gebreken, maar met den Heer Zelf, die zegt: Indien gij mij lief hebt, bewaart mijn geboden. Dit is een beginsel van de eerste beteekenis, en de weg om onze liefde tot den Heer te openbaren.

't Papier raakt vol. Ontvang de groeten van Ruud en Hans en van ons allen. Hansje is druk met rolschaatsen, hij voelt zich erg groot dit nu te kunnen.

Groet mijnheer en mevrouw. Groet de broeders en zusters.

De hartelijke groeten van moeder
en van je vader.

13. Ook de maat van het papier moet even groot zijn

Dinxperlo 10-2-41

Beste Dirk,

Zoeven bracht Piet van den Directeur der H.B.S. den brief mee dien jij hem geschreven hebt. De Directeur gaf de boodschap mee dat je zelf een afschrift moet maken van de puntenlijst van je eindexamen. Dit afschrift moet nauwkeurig gesteld zijn als 't origineel, ook de maat van het papier moet even groot zijn. Wanneer je dan dit afschrift opzendt naar W'wijk zal de Directeur het teekenen en terugzenden. Je kunt er dan een postzegel bij insluiten. Ati meende dat de examenlijst in je geldkistje is, maar wij hebben geen sleutel van dit kistje. Doch ik geloof dat je ze bij je hebt. En anders moet je de sleutel sturen.

Het gaat hier weer beter als 't gedaan heeft. Ik kan zelf weer uitgaan, Ati is weer naar school geweest en Corri en Hans gaan morgen. Ook de wed'Zeevalk is weer opgeknapt. In de vergadering zijn zeer veel zieken, br. Huinink blijft ernstig ziek. Verder alles bij 't oude. Morgen is de dag dat ik mooi-op moet zitten en pootjes geven en men daarbij doet alsof alles om mij draait. Doch 't schijnt dat zoo iets telkens weer terug moet keeren.¹⁵ Doet mijnheer Heijkoop mijn dank voor zijn brief en tevens hem en mevrouw mijn groeten. Verder van mij en moeder gegroet, Je vader.

15. Op 11 februari was de verjaardag van vader Antoon.

14. *Ben je verzopen met vergeetmijnetjes plukken?*

Zondag

Beste Dirk,

Hierbij de foto's. Ik stuur ze je maar want ik weet niet wanneer je van plan bent weer thuis te komen. De prijs weet ik nog niet omdat Jeanne¹⁶ ze in Den Haag heeft laten afdrukken. Dat komt wel in orde als je eens komt aanwaaien.

Zeg, je had Truus een pakje naalden beloofd. Daar moest ik je aan herinneren.

Verder de groeten van ons allemaal en tot ziens.

Co

Wij zijn vol belangstelling of je niet verzopen bent met vergeetmijnetjes plukken!

15. *Die wortel in een stevig couvert per post*

Dinxperlo 25 Febr 1941

Beste Dirk,

Hierbij zend ik je de geboorte-acte. Als je daarmee zou slagen voor 't examen, zou 't wel gaan. Maar 't zal nog wel een hele kluit zijn. Doch wanneer wij met Gods hulp doen wat wij kunnen,

16. *Dit is Jeanne Kruithof. Truus en Co waren twee van de zussen Jansen.*

kunnen wij ook de uitkomst aan Gods bestel overlaten. Toekomst, weg en lot ligt in Zijn handen.

Jan heeft geen lust meer om nog eens weer op te gaan voor Eng. Handelscorrespondentie. Mijnheer Flach heeft voor hem in Leiden geïnformeerd naar de lessen voor 't examen accountancy. De voorlaatste week ben ik bij Flach op bezoek geweest. Hij was zeer over Jan tevreden en gelooft wel dat hij geschikt is voor accountant. Nu zullen wij maar afwachten hoe dit balletje verder rolt.

Het gaat ons o heden wel. Zelf voel ik nog de naweeën van de griep, gauw overspannen en last van 't hart. Doch dat zal wel overgaan. Atie, Corrie en Hans gaan weer naar school. Piet is druk met de repetitie's.

Huinink schijnt iets vooruit te gaan, vertrouwen doe ik 't niet. In Aalten is de oude br. Stokkentreeft overleden. Hij is met veel eer begraven. De vele zieken in de vergadering knappen weer wat op, gisteren was de vergadering weer wat beter bezet.

De winter houdt nog al aan. Op heden ligt hier alles dik onder de sneeuw. Er is nog geen kans om met tuinieren te beginnen. Wanneer je in Hoogezand komt vraag dan eens aan br. Tams of hij die vaste selderijplant nog heeft en of hij er nog een stukje van kan missen. Dan zou jij die wortel wel in een stevig couvert per post kunnen sturen. Ik ben van plan in den tuin een stukje kruidentuin aan te leggen en zou daarvoor ook heel graag die plant hebben. Daar wordt de maggi-roma van gemaakt.

Zaterdag was ik te Arnhem. Oom Tinus en tante Han maken 't na de griep weer tamelijk wel. Ze hebben daar groote angsten uitgestaan. 't Bombardement was niet ver uit hun buurt.

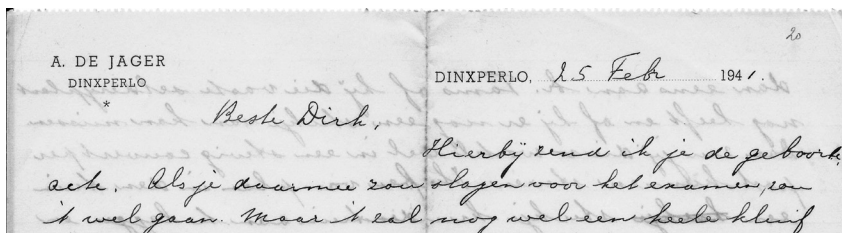
Doe mijnheer en mevrouw onze hartelijke groeten. Mijn groeten aan alle bekenden.

De beste groeten van ons allemaal,
Je vader.

P.s

Van br. Heinen kreeg ik als verjaardagscadeau 2 blok van dit papier met 2 dozen enveloppen met naam gedrukt.

Johan Heideman en zijn vrouw werden gezegend met een tweeling, twee jongetjes, goed gezond en wel.

... dit papier met naam gedrukt.

*16. De koster, die steeds aan den ingang der zaal
zich bevindt*

Dinxperlo 6 April 1941

Beste Dirk,

Vanmorgen je brief gekregen. Dus zoo alles gaat als we denken en hopen, kom je volgende week thuis. Fijn. Jan is donderdagavond ziek thuis gekomen, hij ligt te bed, weer bronchitis; ik ben blij dat hij thuis is, dat is prettiger voor hem en voor ons. We hopen maar dat er verder niets bij komt, dan is hij met een 14 d hopen we wel weer klaar.

Je gaat dan a.s. Zaterdag, zoo de Heer wil, naar den Haag¹⁷. Zie je er erg tegen op? Toen ik er vandaag zoo over dacht, kwam in eenen me in m'n gedachten, vertrouwen op den Heer met uw gansche hart en steun op uw verstand niet. Wat is het toch een heerlijke troost dat we weten, dat alles in de Hand van God ligt, onzen Getrouwen God en Vader in Christus. Hij wil zoo graag ook jouw leven leiden Dirk en dan wordt het mooi en goed; al is het met vallen en opstaan van onze kant. Je begrijpt me wel hè, ik gun het je zoo graag, dat je mocht slagen; maar 't is toch niet het voornaamste. De Heer weet wat goed is, ook voor jou. Wanneer alles je maar dichter bij Hem brengt. Heb je al een kosthuis daar schreef je niets van.

Atie is vandaag naar Winterswijk en komt morgen weer thuis. De familie de Jonge uit Breskens is hier ook van maandag tot

17. *Het is onduidelijk waarom hij naar Den Haag moest.*

vanmorgen geweest. Ook een reis, ze zijn van half acht tot half acht onderweg geweest; ze hadden 3 kinderen bij zich. Hij moest in Ulft zijn. 't Was wel gezellig eens weer van allen iets te hooren. Ze hebben ook heel wat mee gemaakt. We hopen het eens te vertellen.

Huinink is Paaschmaandag weer hier geweest. We zijn blij dat hij weer beter mocht worden. 't Is nog zo'n steun in de vergadering.

Nu ga 'k sluiten. Vele hartelijke groeten van ons allen. Vader is naar de bidstond en zal wel zoo thuis komen.

Sterkte en moed je toegewenscht maar boven alles Gods zegen.
Je liefh moeder.

Hierbij een paar adressen:

Van tante Wies: L.D.Valstar – de Jager – Thomsoml.107

” ” Leentje: M.de Jager – De La Reijweg 651

Fam. Schippers Jac. Catsstr

Wanneer je Zondagmorgen in de vergadering bent en vraagt aan br. Roest, de koster, die steeds aan den ingang der zaal zich bevindt, of hij je na afloop mej. Valstar-de Jager, of een der kinderen van de Jager-deLa Reyweg wil wijzen, dan doet hij dat zeker. Spreek je bekenden, doe ze dan mijn groeten. Misschien nog van de fam. Schippers.

Verder Gode bevolen,
Je vader.

17. De bijbelles is zoo uit en dan wordt het weer drukker

Dinxperlo 20 Juni 1941

Beste Dirk,

Hoe gaat het je toch, goed sinds vader weer thuis is. Ik vind het fijn dat vader eens bij je geweest is, nu weten we hoe je het in je nieuwe tehuis hebt. Je bent zeker al gewend hè? Wat is het nu heerlijk zomerweer, als je nu 's avonds zo buiten zit, kun je je haast niet indenken dat het zoo'n vreselijke wereld is. Wat zal het worden, gelukkig dat we weten dat God Zijn raadsbesluiten uit zal voeren ten koste van alles. Dat geeft rust. Maar de genadetijd snelt heen en straks zal de deur voor eeuwig gesloten zijn. Mochten er nog velen behouden worden. Ik denk zoo vaak Dirk aan wat je eens schreef ('t was toen er in 't Noorden een heel jonge man avond aan avond 't Evangelie bracht ik meen in een tent) 'wat is het heerlijk zoo jong van den Heiland te mogen getuigen'. Ben je nu nog zoo wakker? Geef toch je leven aan Jezus, dat alleen geeft volle bevrediging en vreugde, al het andere kan ons hart niet voldoen. Dirk kies toch beslist het zal je zelf gelukkig maken, maar ook de Heiland is het zoo waard en de tijd is kort. Nu mag je nog voor hem werken, 't kan spoedig voorbij zijn.

Heb je nog niets gehoord van Hans Walter, je hebt hem immers geschreven? Anders doe het nog eens, ik denk veel aan hem.

Nu Dirk ga 'k sluiten, de bijbelles is zoo uit en dan wordt het weer drukker.

Vele hartelijke groeten van ons allen.

Je liefh moeder.

18. Je beenpijpen zullen we morgen versturen

Dinxperlo 28 Juni (1941?)

Beste Dirk,

‘**H**et is zondagavond, ik ben den geheelen dag thuis geweest. Je moet weten, ’k heb belroos gehad, al een week of vijf, zonder het te weten, geen erge graad. Nu werd het de laatste week zoo elendig, dat ’k naar Dr. ging. Het is nu veel beter, maar ’t moet warm gehouden. ’k Hoop maar dat het nu gauw heelemaal over gaat, je kunt niet veel hebben of je hebt er hinder van.

Hoe gaat het jou? Is ’t nu rustiger, ’k ben bang van niet, hier trekken er ook geregeld. Vorige week zijn er in de buurt van Willem Tuunter negen bommen gevallen en zware, we konden opstaan, dat vertel ik je. We schrokken ontzettend, vader was op reis, of heb ’k het al geschreven?

Weet je ook al dat Betsy v Melle hier een tijdje is voor haar gezondheid? Ze is hier een dag of tien en we vinden dat ze al wat vooruit gaat. Hoe alles nu gaan zal? Ons plan was geweest de laatste helft van Juli naar Nunspeet te gaan, maar ik weet het nu niet meer. Misschien wordt het wel wat later of heelemaal niet, ’k heb er niet zooveel lust in. Je beenpijpen zullen we morgen bij l.e.w. versturen. ’k Heb ze laten repareren en dat duurde wat lang, maar je hebt ze nu nog niet zoo nodig gehad.

Zeg Dirk hoe zit je met je ondergoed, koop nu nog zooveel mogelijk bij en je nieuwe pak heb je toch ook al is ’t niet? ’t Wordt met alles

zoo moeilijk. Piet gaat het goed, maar hij verlangt wel naar de Achterhoek. 'k Hoop zoo dat hij niet weg hoeft.¹⁸ Dagelijksch gaan er, nu weer van Prins z'n fabriek. O, wat wordt er geleden, mocht er toch een roepen komen tot God, dan zou er uitkomst komen. Ben je ook nog bang dat je in aanmerking komt voor Duitschland? En zijn er bij jullie al velen weg?

Nu Dirk schrijf nog eens gauw terug, we vinden het fijn dat je gauw met Mattheus¹⁹ komt, zoo de Heer wil altijd.

'k Kan mijn gedachten nog niet goed bij elkaar houden, mijn hoofd is zo moe van die belroos. Nu wel terusten, hartelijke groeten van ons allen,
je liefh moeder.

19. Tractaten schrijven is geen sommetjes maken

(Bij brief van 28 juni 1941?)

Beste Dirk,

Bij den brief van moeder doe ik nog een paar regels. Wil je mijnheer zeggen dat ik nog niet aan 't schrijven van een tractaat voor de Joden ben begonnen. De vorige week had ik geen tijd, en deze week wilde ik er aan beginnen, doch was er niet op ingesteld. Tractaten schrijven is geen sommetjes maken, maar men moet er bepaald op ingesteld zijn. Maar nu, dat zal wel komen. Deze week ben

18. *Naar Duitsland om met de 'Arbeitseinsatz' voor de Duitsers te werken.*

19. *Mattheus Kruit uit Stadskanaal.*

ik echter ook tamelijk bezet, morgen moet ik weer naar Winterswijk. Ik houd daar weer om de 14 dagen Bijbelles, en dan is er daarna Bijbelbespreking. Dat is een drukke avond. Zaterdag ga ik, zoo God wil, naar Breskens. 't Is nu wel een enigszins spannende tijd om naar Zeeland te gaan, maar 't is eigenlijk steeds zoo onzeker, zoodat wij van dag tot dag rustig hebben af te wachten en verder behooren te gaan den weg dien God ons wijst.

Wellicht is dit voor jonge menschen in zulke stormachtige tijden moeilijker dan voor oudere. Dat voel ik ook in je schrijven aan, wanneer je 't wegbrengen van onze officieren aanroert. Ik kan mij best begrijpen hoe 't dan weer gaat koken, in de harten der jongeren meer dan van hen die ouder zijn, en in 't bijzonder wanneer men de oorlogsdagen als militair heeft meegemaakt. En dat men dan wel weer zou willen vechten voor de bevrijding van ons land. Men botst met kracht op tegen al dat geweld en onrecht en kan er door uit 't evenwicht geraken. 't Gemoed wordt dan toornig en bitter misschien. Doch dan moet men oppassen dat de toorn niet te lang duurt, want dan raakt 't eigen gemoed uit de Gode welgevallige stemming. Die niet kan toornen bij 't zien van onrecht is een zoutzak, maar de Schrift zegt: wordt toornig en zondigt niet, de zon ga over uwe toornigheid niet onder.

Ook kan onze vaderlandsliefde ons parten spelen. Ieder is aan zijn vaderland gehecht, behalve verraders. Maar dat zijn geen vaderlanders. Ook wij hebben toch ook weer te bedenken dat wij hier vreemdelingen en bijwoners zijn en dat ons burgerrecht in de hemelen is. En het hemelsch vader land moet ons meer trekken dan 't aardse. Daar is onze Heiland Jezus Christus, die ons oproept om hier Zijn

wil te doen. En dat is het doel van onze bekeering: Zijn wil te doen. In alles bij Hem genade te zoeken om naar Hem te luisteren. Wanneer wij 'willen' Zijn wil doen, wordt Zijn woord ons klaar. Dan valt zooveel weg dat nu door de vijand nog kan gebruikt worden om ons in het doen van Gods wil struikelblokken op den weg te leggen. Met zachtmoedigheid hebben wij het in ons geplante woord te ontvangen. Dan, wanneer deze gesteldheid des harten bij ons gevonden wordt, draagt het woord vrucht. Wij weten dat wij ons in een wereld van ongerechtigheid bevinden, en dat die wereld ook niet beter wordt als deze oorlog voorbij is. De ongerechtigheid zal ook dan toenemen, al verliest Duitschland het. De Schrift zegt dat in den eindtijd wie ongerechtigheid doet, nog meer ongerechtigheid zal doen, en wie vuil is, zich nog meer vuil zal maken. Dat is geen mooi vooruitzicht, doch de Schrift is waar. Laten wij dankbaar zijn van die vuile wereld verlost te zijn en streven naar 't doen van den wil van God.

Met de beste groeten,
je vader.

20. Men doet geen examen om te zakken

Dinxperlo 6 Aug 1941

Beste Dirk,

Wij hebben je kaart ontvangen. Toen 't bericht wat uitbleef dachten wij den uitslag van 't examen wel. Wij hadden al gezegd: als hij slaagt, is 't haast te mooi om waar te zijn. Maar nu, men doet ook geen examen om te zakken, doch de kans was, gezien de korte studietijd, wel heel gering. Doch nu het zoo gegaan is, zal

't zoo goed zijn. Alles is in Gods hand. Nu ligt een nieuwe tijd van voorbereiding weer vóór je en zeker zul je weer met nieuwen moed beginnen. Eerst natuurlijk een beetje bekomen van de examenlucht, 't Is in zooverre nog een voldoening geweest dat je voor 't mondelinge terug mocht komen.

Moeder heeft drukke dagen doordat wij drie loge's hebben, Ruud en Hans de Ruiten en br. Reijnders uit Enschede. Ze vertrekken 't einde der week weer. Piet is in 't Westendorp bij W.Westerveld, Wzn en 't bevalt hem daar goed. Hansje heeft al aan de Beijer²⁰ geholpen aan den oogst. Atie en Corrie zijn in Arnhem en komen Donderdag terug.

Weet meneer Heijkoop al dat meneer Zwart te Doetinchem heel ernstig ziek is. De dokter geeft wel hoop op beterschap, maar hij mag voorloopig geen bezoek hebben. Hij schijnt een ziekte in het hoofd te hebben. De Heer zij hem en zijn vrouw genadig en richte hem weer op. Ik hoop er dezer dagen heen te gaan en dan zal Jan wel nader bericht meebrengen.

Vrijdag zal ik zoo God wil te Aalten zijn, waar dan eenigen gedoopt worden, die dan tevens willen voldoen aan de wensch des Heeren die Hij uitsprak bij de instelling des Avondmaals: Doet dit tot mijn gedachtenis. En dit heeft voor Zijn hart zooveel waarde, wanneer wij willen Zijn wil doen. Dat heeft meer beteekenis dan het bereiken van de hoogste sport van de ladder der wetenschap. En wanneer de Heer tegen zulke onvolmaakte menschen zegt dat wij dit zullen

20. *De Beijer: de boerderij van br Liefstink.*

doen, dan kunnen wij dit ook doen. En dit is tot vreugde voor Zijn hart.

De tijd schiet nu zeker langzaam op dat je met vakantie thuis komt. Wij zien er ook al naar uit.

Doe mijnheer en mevr. Heijkoop onze groeten. Groet al mijn bekenden te Winschoten.

De beste groeten van vader, moeder en Hansje

21. Elk karakter van geloovigen heeft weer z'n voor en tegen

Dinxperlo, 20-2-'02

Beste Dirk,

Allereerst mijn hartelijke dank voor de mooie portemonnaie, die zeer praktisch is voor dezen tijd. 't Is een prachtig cadeau en ik denk er een goed gebruik van te kunnen maken.

't Gaat ons wel, de Heer zij dank. Moeder is de griep nog niet geheel vergeten, maar is toch den geheelen dag weer in de been. Je weet wel, ze is niet ijzersterk, maar wel rubbertaai. Met mijn rheumathiek gaat 't nog niet beter, neuragie is nogal hardnekkig. 't Is een vervelende knagende pijn. Maar ja, dat behoort bij de ondermaansche kwalen.

't Is stil geworden in huis, nu Piet weg is. Corrie heeft nog wat drukte bij elkaar gehaald door haar verjaardag, maar dat behoort ook weer bij 't verleden. Atie is vandaag naar Arnhem gegaan voor een

paar dagen. Wat mondivoorraad meegenomen. En daardoor is het al bijzonder stil.

Piet schreef een opgewekten brief. Hij is bij R.Jager thuis, waar Hanenburg ook is. Hij is op de afdeling boekhouding van de binnenlandsche verkoop.²¹ 't Werk, schrijft hij, is interessanter als hij had gedacht, maar ook moeilijker. Het gaat volgens een nieuw systeem, waar hij nog nooit van gehoord had. Ik denk dat dit 't systeem is waar Scholl in Zurich indertijd met mij over sprak en dat, naar zijn zeggen, met den tijd door alle grote firma's zou worden ingevoerd. Piet meent dat 't wel 3 a 4 maanden zal duren voor hij 't werk onder de knie heeft. Doch de chef die hem moet inwerken is een prettige man. Er schijnt wel toekomst in te zitten. Zijn adres is: Willem de Zwijgerstr.6.

Wij zijn dankbaar dat de Heer geheel onverwacht en boven verwachting oplossing heeft gegeven. 't Leert ons weer om toch alles meer in Zijn hand te geven. Wij hebben dit altijd weer opnieuw te leeren. Wij zijn zoo ongeloofig en traag van hart om te gelooven. En God vraagt steeds weer geloof. Op alle terrein. En wat is er veel wat wij niet alleen doorgronden kunnen, maar dat voor ons geheel tegenstrijdig schijnt. Maar dan heet het altijd weer: geloof alleenlijk. Dat God van ons geloof vraagt behoort bij de hooge waardigheid Zijner Godheid. En wij nietige, bekrompen menschen kunnen Hem dáárin eeren, Hem geloof te schenken. Zoo heeft het Hem ook door de dwaasheid der prediking behaagd te behouden degenen die gelooven. En allen die gelooven zijn de voorwerpen der liefde van God. 't Voorwerp des geloofs is Jezus, de Zoon van God. En bij

21. *Bij Philips in Eindhoven.*

God beweegt Zich alles om Zijn Zoon. Wie den Zoon eert, eert den Vader. Hoe zwak ook en ellendig in zich zelf, wil God toch eeren, die Hem eeren in den Zoon. Zoo mogen wij ons-zelf dan kennen naar Gods gedachte door 't geloof in den Zoon, en zoo hebben wij elkander te zien en naar Gods gedachte te erkennen. Ieder geloovige is weer een ander, elk karakter van geloovigen heeft weer z'n voor en tegen, soms zoo erg veel tegen, en toch worden deze allen als "geliefden" aangesproken. Geliefd door God. Wat is dat een genade wat ons zelf betreft, wat geeft ons dat een verantwoordelijkheid jegens elkander, omdat elk geloovige toch een geliefde des Vaders is. Geve God dat wij meer de liefde Gods voor 't eigen hart smaken en, verwarmd door deze liefde, anderen liefde schenken.

Nu, Dirk, 't ga je in alles wel. Wees Gode bevolen.

Hartelijke groeten van ons allen,
je liefh. vader.

22. Gode zij dank dat hij nu zekerheid heeft

Dinxperlo 20 Mei (1942?)

Beste Dirk,

Ja, 't is al weer een tijdje geleden dat je iets van ons gehoord hebt en nu je brief kwam wil 'k maar direct terug schrijven. Ja, 't is een nare wereld, we hebben vaak gezegd en gezongen dat we vreemdelingen in de wereld zijn, maar het zal nu werkelijkheid worden en ik ben bang, dat wanneer de gezindheid onder Gods kinderen niet anders wordt God nog geen verlossing kan geven. Ik denk vaak mocht

het toch niet aan mijn gezindheid liggen, want wat zal er gebeuren als we ons niet verootmoedigen.

Maar toch is er ook weer veel reden tot dank. Velen komen tot inkeer. Piet schreef ons maandag dat hij ook vrede met God heeft. Je kunt denken hoe dankbaar en blij we zijn. De laatste weken heeft hij het erg moeilijk gehad en schreef hij er ook over. Gode zij dank dat hij nu zekerheid heeft. Hij schreef in zijn laatste brief dat er een 2000 bij Philips naar Duitschland moeten, maar hij kon er zich niet bezorgd over maken en wilde rustig afwachten. We zullen ook dit overgeven dat is 't beste.

Je schreef over de vacantie, onze ruiling in Geldrop gaat niet door, 'k had er bezwaar tegen zover van huis in dezen tijd. Vader wil echter graag dat ik 1 of 2 weken naar Nunspeet zal gaan met Atie Corri en Hans, wanneer er niets tusschen komt kunnen we bij tante Cor in de laatste helft van Juli terecht. Dus dat willen we dan doen als er tenminste niets iets ernstiger tusschen komt. Kom je daar dan ook eenige dagen of heb je iets anders voor. Of kom je liever naar Dinxperlo. Zie maar eens en laat het dan weten. Vind je het fijn dat je verhuizen gaat.

Nu Dirk beste jongen we zijn aan de schoonmaak, vandaag voor 't laatst en 'k moet gordijnen strijken. Zondag was mijnheer Visser (de oude) hier met Wies je nicht. Ze zijn in Lintelo in pensioen. 't Begint al vroeg hè.

Nu dag hoor.

Vele hart. groeten van ons allen
je liefh moeder

Vader gaat denkkelijk met Pinksteren naar Breskens. Piet komt thuis. Jammer dat je zoover weg zit. Ik wensch je goede dagen toe voor ziel en lichaam. De gr. ook aan Mevr en Mijnheer.

23. We gaan door diepe wateren in dezen tijd

Dinxperlo 15 Juli

Beste Dirk,

Wat keken we op toen je brief kwam, in Coevorden! Weer eens wat anders. 't Zal je dunkt me lijken, zoo eens op jezelf te zijn, jammer dat je overal zoover af zit en je niet eens even om 't hoekje kunt kijken. Maar het zal toch misschien niet voor langen tijd zijn of is dat wel de bedoeling. Weet je al wanneer je vakantie krijgt?

Jan begin Aug., maar hij is niet zoo erg goed in orde, heeft weer hinder van de blindedarm en doktert met Dr Houwing. Maar ik heb er zorg over, hij doet zijn werk wel, maar overigens ligt hij op zijn bed of stoel, dat lijkt me niks. Dr H. is nu met vakantie, maar wanneer Jan a-s zaterdag thuis komt moeten we Dr. Smit er hier maar eens bij halen. Hij houdt zich altijd zoo groot, je kent hem ook wel. Daarom heb 'k mijn vakantie ook maar opgegeven.

Betsy v. Melle is hier ook nog, 't schijnt wel dat ze op knapt, ze zal nog wel een paar weken blijven. Vandaag is Grada Lieftink getrouwd met Willem Lammers van de Veldweg, we zijn er nog heen geweest.

Tine Jansen is gister geslaagd voor het Mulo examen, ze heeft een goeie lijst.

Is het bij jullie nu wat rustiger. Gisternacht gingen er weer veel over. In Hummelo is een huis getroffen. 'k Weet niet of je de familie Teerink kent, ze hebben die modelkippenboerderij. Vader is er wel eens geweest met mijnheer v. Melle, het gehele gezin is omgekomen. Zes personen, vreselijk he. Hoe noodig is het toch dat alles vlak is tusschen den Heer en onze ziel en wij ten allen tijde bereid zijn, dat hebben we nog nooit zoo beseft als nu. We gaan door diepe wateren in dezen tijd, mocht het zijn met vaste treden in het geloof.

Nu Dirk, later eens meer, 't is al over tien en dan wordt het zachtjes aan bedtijd. Schrijf nog eens gauw en kom maar gauw.

Vele hart. Groeten ook van vader,
Je liefh moeder.

Piet gaat het goed, maar hij kan de Achterhoek niet loslaten.

24. We hebben hutje bij mutje gedaan

Dinxperlo 28 Sept 42

Beste Dirk,

Hoewel je pas dezen morgen vertrokken bent, wil ik maar schrijven anders krijg je het pakje nog niet eens op je verjaardag. We hebben hutje bij mutje gedaan en hebben schrik niet, 'een leeren' portefeuille op de kop getikt. 't Schijnt wel een eigen gemaakte te wezen. Te Kamp zei, het is echt leer, dus heb 'k ze maar genomen. Je hebt geen keus meer. Ik vind ze wel een beetje groot, maar jij hebt altijd nogal papperassen. Dus geluk er mee. Ik hoop dat je je verjaar-

dag niet al te saai zult vinden, wel jammer dat je niet blijven kon. Maar ja we hebben toch zooveel reden tot dank in dezen zwaren tijd, dat we eigenlijk zulke kleine dingen niet mogen noemen. Ik hoop en bid dat de Heer je in dit komende jaar met Zijn zegen zal omringen, waarin die zegen dan ook gelegen mag zijn. Hij weet den weg ook voor jou. Wanneer alles ons hier maar nader brengt tot den Heer dan gaat het goed. Heb je vader nog gesproken? En samen gereisd en ben je goed in C. aangekomen?

Nu Dirk, veel te vertellen heb ik nog niet vele hartelijke gelukwenschen met je verjaardag, schrijf nog eens gauw terug en vele groeten van ons allen,
Je liefh moeder.

25. Zijn wegen gaan met een gelukkig hart

Dinxperlo 30 Sept. '42

Beste Dirk,

‘Ik heb vandaag de telefoongids nagekeken of je kantoor ook aangesloten is, doch kon ik de gids van Jansen geen nummer vinden, waaruit ik concludeerde dat je kantoor niet aangesloten is, anders zou ik je mondeling gelukgewenscht hebben met je verjaardag. Maar, al is het laat, dan nu nog door dezen. De Heer, die goed is, geve je Zijn zegen en in alles genade en licht om in Zijn wegen te gaan met een gelukkig hart. Dat is het wat Hij ons zoo gaarne wil geven.

De boeken zal ik bestellen, met de betaling komt het wel in orde.

Na Arnhem, ben ik in Dieren, Zutfen en Enschede geweest en was Dinsdagavond weer thuis. Je brief werd me in Enschede nog in de bus nagebracht. Toen ik de tram zag begreep ik de situatie wel. Gelukkig dat 't verder op de reis goed ging.

Jan is vandaag bij de dokter geweest. Wellicht zal hij a.s. Maandag met 't werk weer beginnen.

Verder is hier op 't oogenblik geen nieuws. Je hebt 't zelf gehaald.

Met hartelijke groeten, ook van moeder,
Je liefh. vader

26. Er is zo wat niks meer om op te tracteren

11-10-1942 Dinxperlo

Beste Dirk,

Hoe gaat het nog met je. Nog goed, of niet. Bij ons gelukkig nog wel. Ik vond het fijn dat ik een brief van je kreeg. Ik heb een prettige dag gehad. Ik ben zaterdag (de 3 oct) voor mijn verjaardag met vader naar Arnhem geweest. Daar hebben we een prettige dag gehad. Eerst zijn we naar hek toegegaan. Toen naar de Hema. En toen weer naar Hek. En verder nog zo'n beetje winkelen.

's Middags zijn we naar Sondsbeek gegaan. Ik heb mooie kadotjes gekregen. Van Vader en Moeder een boek en een spel en en nog een schetsblok. Van Jan een boek. Van juffrouw van Melle een boek. Van Atie en Corrie een legkaart. Ik weet niet hoe hij wordt. Er stond het turfschip van Breda op. Maar we zijn er vandaag aan begonnen. En

het is een hele andere. En dan heb in nog van Atie een boekenlegger gekregen. We hebben geen vizite gehad. Er is zo wat niks meer om op te tracteren. Reinier is er ook weer. Hij is dinsdag (de 6 oct) gekomen. 's Middag is hij meegeweest naar de Grote vergadering in Aalten. Nou weet ik niks meer.

Je broer
Hans.

27. De peren moeten eerst geel zijn

Dinxperlo 13 Oct. 1942

Beste Dirk,

Vanmiddag zond ik je wat lijfgoed en deed er eenige peren en appels bij. 't Zal je wellicht niet aan fruit ontbreken, doch uit de bekende tuin hebben ze nog steeds een goeden bijmaak. Ze kunnen echter nog wel wat liggen, de peren moeten eerst geel zijn en de appels zijn nog hard. Ze zijn van de boom op 't grasveld, ik heb er zeker 150 geplukt. Die van de andere boom hebben we gedroogd.

Moeder is eenige dagen te Nunspeet. Misschien heb je van daar een brief van haar gekregen. Jammer voor haar dat 't nu zoo laat in de tijd is en 't ook zoo kort kan zijn. 't Plan is dat ze vrijdag weer thuis komt.

Ik wacht nog steeds op bericht of oom Willem mij logeeren kan, gezien de vernieling in de buurt van 't station. Kan 't niet, dan krijg je nog even draadbericht. Anders hoop ik dat we elkaar zaterdag

in Almelo treffen. Zaterdagavond is er nog een jaarvergadering der kring²². Je zult misschien aan een ander adres moeten overnachten, doch dat komt wel in orde.

De boeken heb je zeker gestuurd gekregen. Ik kreeg de rekening. De betaling komt wel in orde.

De Joden hier wachten hun lot maar af. Er is nog niemand gehaald, doch dit is ongetwijfeld een kwestie van tijd. Hun lot is vreeselijk, de behandeling beneden die der beesten. En God ziet dat alles en zal 't niet vergeten.

Maar toch gebeurt 't maar, en wij moeten vasthouden aan 't woord van Abraham aan de vooravond van Sodoms verwoesting: zal dan de rechter der gansche aarde geen recht doen? God heeft ook tot alles een rechtvaardige aanleiding en doel. Wij zijn zoo kortzichtig en weten niets. Dit neemt echter niet weg dat Zijn ingewand, trots Hij tegen 't volk spreekt, van barmhartigheid rommelt (Jer. 31:20) en Hij Zich eenmaal weer over dit volk ontfermen zal. En ook zal Hij op Zijn tijd afrekenen met hen die zich zonder barmhartigheid aan dit volk vergrijpen, Jes.47:6. En dat kunnen wij aan Hem overlaten. God doet alles goed en op de juiste tijd.

't Is hier de laatste weken rustig, ook 's nachts. Verder hoort men per geruchte dat 't ondergronds hier en daar gist. Doch wij moeten

22. *De kring: de evangelisatiekring, gelovigen die evangeliseerden en voor onderlinge bemoediging en aanvuuring af en toe samen kwamen (vergadering van de evangelisatiekring). Eens per jaar was er dan tevens een Jaarvergadering van de evangelisatiekringen (AVEK = Algemene Vergadering van EvangelisatieKringen)*

leeren ons met de wereldpolitiek niet druk te maken, daar onze wandel in den hemel is.

Ontvang nu mijn beste groeten,
Je liefh. vader

28. Wees dan rustig en geef het in 's Heeren hand

Dinxperlo 12 Dec. 42

Beste Dirk,

Wij hebben je brief in welstand ontvangen en waren blij iets van je te hooren. Dat je het bij de tegenwoordige omstandigheden en de groote drukte nog goed maakt, is ons een reden tot bijzonderen dank. Wij hopen en bidden van God dat je kracht en wijsheid worde gegeven van dag tot dag om je door al de bezwaren heen te werken. Laat al je verwachting van Hem zijn. Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, hij begeere ze van God, die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt, zoo schrijft Jacobus. Gelukkig dat wij zulk een goed adres hebben, waar genade verkrijgbaar is en dat betekent: om niet.

Wij hopen dat er geen bezwaren zijn tot je toelating aan den Disch des Heeren. Mocht B. toch bezwaren hebben, wees dan rustig en geef het in 's Heeren hand. Dan maakt Hij het wel. Wat de broeders vooral nu noodig hebben is vrede onder elkander. De Heer kan alles in effen wegen leiden. Laat ons de uitslag even weten.

Is mevr. Heijkoop al weer terug? Dezen slag in de familie zal haar nu wel erg treffen²³. Dit doet haar te meer aan meneer denken, en 't maakt ook zijn leed zoo veel te grooter. Wanneer hij er ten minste bericht van krijgt. Maar God is de God aller vertroosting, bij meer leed geeft Hij ook meer troost, bij ander leed, anderen troost. Ik schreef aan de oude heer Heijkoop met het verzoek onze deelneming aan de fam. over te brengen. Doch doe jij 't nog aan mevrouw.

Piet is nog thuis en zal, zoo God wil, maandag weer naar Eindhoven gaan. Hij kan natuurlijk nog niet in de verte weten hoe 't nu gaan zal. Algemeen wordt gevreesd dat bijna 't geheele personeel naar Duitschland moet. De fabriek is zeker voor 80% verwoest. Doch mevrouw zal wel een en ander weten te vertellen.

Wat is er toch veel ellende, en hoe nemen de verwoestingen met den dag toe. Wat nog 't einde is, kan niemand zeggen. Dit ligt in Gods hand. Doch Hij wil ons leeren meer naar boven te zien en alle hulp en uitkomst van daar te verwachten. En wat onze positie hier beneden betreft, 't Woord zegt ons dat wij vreemdelingen en bijwoners zijn. Hieraan worden wij nu wel herinnerd, en dat was noodig. Wij waren dit haast vergeten.

De fam. Kruithof moest evacueren, en woont nu in Dinxperlo. Mevr. Jenny heeft ze in haar huis opgenomen. Wie had dat kunnen denken. Wellicht moet tante Wies ook evacueren. In dat geval komt ze ook naar Dinxperlo.

23. *Waarschijnlijk wordt hier bedoeld op het feit dat een broer van mevrouw Heijkoop in dienst voor de Duitsers is omgekomen.*

Ik ben gereed om naar Doetinchem te gaan. Volgens plan zal men daar morgen voor 't eerst vergaderen. De Heer bevestigte en zegene deze jonge vergadering.

Groet de brs. en zrs.

Groet mevrouw.

Wees zelf hartelijk gegroet van je liefh vader en moeder

29. Neem tijd om te knielen, spreek dikwijls met God

Dinxperlo 31 Dec. 42

Beste Dirk,

Het is oudejaarsavond en jij bent niet thuis. 'k Hoop dat je een goede avond zult hebben, al zal het zeker in druk zijn. Wij zelden zo-even nog tegen elkaar, het feestelijke van vroegere jaren is er geheel af. Wanneer we op alles zien, ontnemt het je bijna de moed.

Gelukkig dat we af mogen zien van alle dingen, ook van ons zelf in de eerste plaats en op Jezus ons vertrouwen mogen vestigen. We hadden deze avond in de samenkomst onze harten mogen richten op de liefde van God en de volharding van Christus. Dat doet ons boven alles uitzien en geeft moed en kracht om verder te gaan.

Piet is vanavond met de bus thuis gekomen tot maandag mag hij blijven. 'k Was blij dat het geen 11 uur in Terborg werd. Heb jij nogal een goeie reis gehad en hoe was en is het met mevrouw? Nog geen bericht?

Oom Cees is gister geopereerd, het is een zware operatie geweest, hij is nog zoo jong. We hebben vanmorgen het ziekenhuis opgebeld. Het was naar omstandigheden wel goed. Wat is er veel lijden en nood in deze wereld. Vooral in onzen tijd.

Nu, Dirk, we wenschen je in alle opzichten een gezegend jaar toe. Blijf dicht bij de Heiland, dan gaat het volgen gemakkelijker en dwaal je niet zoo gemakkelijk af. Volhard in het gebed. Neem tijd om te knielen, spreek dikwijls met God, dan blijft het hart eenvoudig en kunnen we rustig den weg gaan. Nu, jongen, vele hartelijke groeten van ons allen,

Je liefh. vader en moeder

30. Een arme stakker die aan haar ziekte te gronde gaat

Dinxperlo 12 – 1 – '43

Beste Dirk,

We kregen vanmorgen je brief en de mededeeling van de veroordeling van mijnheer Heijkoop²⁴ heeft ons bitter getroffen. We hadden nog altijd gehoopt dat 't mee zou vallen. Maar zoo! ... Doch hij is in de hand des Heeren, en dat bewustzijn kan hem en mevrouw en ons allen rustig maken. De Heer is mij een helper, ik zal niet vreezen, wat zal een mensch mij doen, lezen wij in Hebr.13. Ook de machtigste heerscher is slechts een nietig menschenkind,

24. *Deze is door de Duitsers opgepakt en veroordeeld voor het helpen van Joden.*

stof en asch, en de adem is in zijn neusgaten. Buiten het raam van Gods bestel vermag hij niets. Wanneer wij dat bedenken zien wij van menschen af en wordt het oog op God gericht. En dat geeft kracht tot dragen. De Heer sterke hem te Amersfoort en doe hem de verdrukking naar wensch overleven. 't Jaar zal hem dan wel lang vallen, mevrouw niet minder, doch dan komt toch het einde en daarna de hereeniging. De God Israels, die geeft het volk sterkte en krachten, zoo staat aan 't slot van Ps. 68. Hij sterke ook mevrouw van dag tot dag. Groet haar van ons en zeg haar dat wij van dag tot dag met hun meelevén.

Mijnheer v.Melle is naar 't kamp te Haren (N.B.) overgebracht. 't Schijnt daar niet zoo erg te zijn dan te Amersfoort. Ook heeft zijn zoon hem reeds mogen bezoeken, ongetwijfeld met het oog op de zaak. Maar 't mocht dan toch. Verder weten wij nog niets over de reden van zijn gevangenschap, doch vanavond komt zijn dochter Bep weer in Dinxperlo, en dan zullen wij wel meer hooren.

Bep is tot Nieuwjaar thuis geweest en is dan naar een tante gegaan te Arnhem. Ze komt nu weer een week hier, om dan terug te gaan naar Arnhem. Ik geloof niet dat ze nog weer te Dinxperlo komt. 't Is een arme stakker die aan haar ziekte te gronde gaat. En dat heeft haar vader niet willen zien. Doch de tijd zal 't wel leeren.

Atie bereidt zich al voor op haar verjaardag. Ze is morgen ook al 16 j. Waar blijft de tijd! Zelf moet ik straks naar Doetinchem en morgen naar Zelhem. Ons is geschreven dat ik daar een 'spierken geslacht' kan halen.

De fam. Kruithof maakt goed, en burgert al aardig in. Alles is hier tijdelijk, doch ik krijg den indruk dat hij zich hier wel voorgoed wil vestigen. Nu, de Heer zal den weg wel wijzen.

De perenboom op 't bleekveld wordt dezer dagen gerooid. De oude bekende heeft dan ook z'n tijd gehad. Maar hij is dan nog goed voor 't vuur. En dat is in dezen tijd ook een genot.

Tante Dien knapt wel op, doch de dokter is nog niet tevreden. Op haar aandringen gaat ze echter deze week naar huis.

Verder geen nieuws.

Groet de brs. en zrs.

Wees van ons allen hartelijk gegroet,
je liefh. vader

N.S. Oom Kees gaat na de operatie vooruit en ligt nu weer bij andere patiënten op de grote zaal. 't Was een zware operatie. Hij had twee dubbele nieren, een dubbele nier is nu weggenomen.

31. Hierbij nog eenig ondergoed

Dinxperlo 23 Jan. 43

Beste Dirk,

Hierbij nog eenig ondergoed. Je zult er wel verlegen om zijn. Hoe gaat 't nu met je? 't Is toch wat dat mijnheer een jaar gekregen heeft. Hoe is 't toch met mevrouw, er is voor haar dunkt me haast

geen doorkomen aan. Maar wat is het toch een grooten zegen dat het weer zoo mild blijft. Geve God dat hij het vol kan houden.

Wat is het toch een vreselijke tijd. Het is hier de laatste veertien dagen geregeld onrustig. Je wordt er nerveus van. Mocht het toch eens spoedig uit zijn. Wat zouden we toch dankbaar en opgelucht zijn, en het is toch zoo. De Heer kan werken alles wat Zijn wijsheid wil. Hij alleen weet ook hier in den weg voor ons. Mocht alles ons hier maar meer doen uitzien naar 's Heeren komst.

Dirk zul je vooral voorzichtig zijn en in alles 's Heeren hulp zoeken, dan zal je het ook kunnen dragen en kan de Heer alles leiden naar Zijn gedachten en dan alleen gaat het goed.

Vader is erg verkouden geweest, maar knapt nu weer op. Atie is ook een week thuis geweest, ze had het ook flink te pakken, maar ze loopt ook weer. Verder maken we het goed. Kom je met vaders verjaardag nog? Atie is 13 Jan. geweest, met alle zorgen is het je er zeker bij ingegaan.

Nu jongen, 't is bedtijd. Wil je mevrouw hartelijk van ons groeten en zelf ook vele groeten. Schrijf je even of alles goed is overgekomen?

Tot ziens zullen we maar hopen.

Je liefh. moeder

32. *Je wasch hoop 'k morgen te sturen*

Dinxperlo 1 Maart

Beste Dirk,

Even een berichtje van Piet, het vertrek is weer even uitgesteld, de groep was te klein. Nu zouden er vandaag weer 250 gekeurd worden en dan moeten ze samen vertrekken. Tine is weer teruggekomen, dezen middag. Hij was nog al monter geweest. Vader zal er ook nog wel heen gaan, als tenminste het vertrek niet al te onverwachts komt. Wat we niet hopen zullen.

Was bij je thuiskomst alles goed? En is er van Mijnheer nog eenig bericht? Je wasch hoop 'k morgen te sturen, alle sokken zijn nog niet klaar, later stuur ik dan de anderen, dan heb je vast wat.

Het was fijn dat jullie alle drie thuis was en wat vond ik het prettig dat je samen op de bijbelbespreking kon zijn. Ik denk er vaak aan terug. Ook dat Jan er was – een mooie avond dat was het.

Schrijf je Piet ook nog eens voor hij gaat?

Nu jongen later nog eens meer, vader is in Aalten en hoopt morgen thuis te komen.

Vele hart groeten, groet ook mevrouw van ons.
Je liefh moeder.

33. Piet, zoals je ziet is hij in Berlin

Dinxperlo 4 Maart

Beste Dirk,

Hierbij een brief van Piet, zoals je ziet is hij in Berlin. Tine heeft ook een brief gehad. Daar stond in dat hij op een kantoor van de Telefuncken kwam. Hij zou nu voorbijgegane maandag beginnen, 's morgens om half acht tot vijf uur. Ik ben blij dat hij toch op een kantoor gekomen is, en we willen ook verder alles in Gods hand laten. Hij is de Almachtige, Die alles kan werken, wat Hij wil. Welge-lukzalig is die op Hem vertrouwt. En nooit zal de Heere beschamen wanneer we het van Hem verwachten. Job zeide : al zoude Hij mij dooden, nochtans zal ik op Hem hopen. We hopen en bidden dat de Heer ook Piet zoo mag leiden als strekken kan tot eere van zijnen Naam; en tot heil voor hem en ons.

Hoe gaat het met jou, laat je nog eens wat hooren? En heb je al iets van mijnheer gehoord? Mocht hij toch spoedig losgelaten worden.

Nu Dirk 'k moet nog meer schrijven, vader is naar Winterswijk en hoopt zaterdag naar Utrecht te gaan.

Vele hart groeten van ons allen ook aan mevrouw,
Je liefh moeder.

34. *De uien zijn goed aangekomen*

Dinxperlo 18 Maart (1943?)

Beste Dirk,

Hoe is 't, ben je weer beter? We hopen het maar. Heb je mijn brief met Piet de zijne gekregen? Vanavond kregen we er weer een. Ze zitten met acht Hollanders in een kamer en moeten voor hun eigen eten zorgen, maar ze krijgen er schijnbaar nog wel genoeg. Ze beginnen om half zeven 's morgens tot vijf uur met twee keer een kwartier pauze, dus dat is lang. Dan 's avonds voor het eten zorgen. Twee koks die vroeger gekampeerd hebben, koken wel goed schreef hij, ze leven allen in gemeenschap van goederen, behalve het brood. Hij schreef, hij had alles tot nog toe mechanisch gedaan en moest zien dat hij wat tot zich zelf kwam. Vader heeft nu goede adressen voor hem, woensdag zijn die weg gegaan, dus hopelijk heeft hij ze voor Zondag gevonden. Hij verlangt erg naar een fatsoenlijk huis, ik kan het me begrijpen. We hopen dat de Heer hem naar ziel en lichaam bewaren zal. Welk een rust geeft het toch, dat we met alles tot God mogen gaan, anders zou het niet gaan.

Jullie zult wel gauw een stukje spek voor mijnheer krijgen, vader heeft het woensdag avond gezegd en ze waren geloof 'k blij dat ze iets doen konden. Kwam er toch een einde aan al die ellende, mocht de Heer toch uitkomst geven. L.¹²⁵. vrijdagavond is er op Hestijzer nog een groote boerderij afgebrand en bij ten Haaken vele brandbommen gevallen en op andere plaatsen ook. 't Was angstig.

25. *Laatstleden* (= jongstleden, jl.), of in gewoon Nederlands: *afgelopen vrijdagavond*.

Nu Dirk weet je weer een beetje. Schrijf je nog eens gauw. Vele hart groeten van ons allen,
je liefh moeder.

Ook de h.gr. aan mevrouw.

Nu zou ik nog vergeten te zeggen dat de uien goed aangekomen zijn, we zijn er heel blij mee, hartelijk dank hoor.

Kom maar eens gauw.

35. Een heele tegemoetkoming in den winter

Nunspeet 25 Aug. (1943?)

Beste Dirk,

Je brief kregen we vanmorgen hier, vader is hier gister gekomen, ik maandag. We zijn samen gereisd tot Dieren. Oom Mannes (vaders broer) is plotseling in de inrichting overleden en is maandag in Den Haag begraven. Vader is er heen geweest. Corri en Hans zijn vanaf vorige week donderdag bij oom Hanni.

Wat treffen we het bijzonder met het weer, ik hoop maar dat 'k flink op mag knappen.

Vader is met Hans en Corri naar Elburg. Kom jij zondag ook nog? Het zou wel fijn zijn. Zie maar eens wat je doet. En dan de vruchtenmolen, je kunt ze wel krijgen, maar of het gaan zal? We zouden dan af kunnen spreken als je hier bent. 't Zou mooi zijn als

het kon. Een heele tegemoetkoming in den winter. Vader en de kinderen denken a.s. maandag weer naar huis te gaan en dan zal ik nog een week hier blijven, dus kan Atie dadelijk niet komen. Nu jongen, zie eens wat je doet, als 't kan kom je hè?

Vele hart groeten je liefh moeder.

Vader hoopt zondag in Elburg te zijn.

36. Als de genade des Heeren maar verbeerlijkt wordt

Dinxperlo 22-9-'43

Beste Dirk,

Je brief voor moeders verjaardag hebben wij ontvangen. 't Is vandaag zeer stil, haast geen bezoek. Op 't oogenblik is er juffr. Brus. Vanavond is er bidstond, wellicht komen er dan daarna nog eenigen.

Wij hopen dat je pogen om voor Piet een pas te krijgen mag gelukken. Wij hebben deze week twee brieven van hem gehad. Hij heeft de laatste weken zeer veel meegemaakt. Hij heeft een erge keelontsteking gehad met een abces, zoodat hij een week lang niets kon eten. Toen kwam 't hevige bombardement van 3-4 Sept. en moest hij met zijn zieke lichaam in de schuilkelder. Deze ging als een wieg heen en weer. Dan stond 't kamp in brand en moesten allen helpen blusschen, doch hij kon daar niet aan mee doen, doch lag aan de kant van 't kanaal. De barak waarin hij ligt is niet verbrand, een brandbom die in zijn kamer viel is er nog tijdig uitgewerkt. Daardoor kon hij, toen 't weer rustig was, direkt weer onder de dekens kruipen.

Later heeft een keelarts 't abces gesneden. Nu is de keel weer bijna beter, doch heeft het nu in de ingewanden. Doch dat schijnt ook weer op te knappen. Gelukkig dat hij in 's Heren hand is.

Je hebt zeker erg opgekeken van 't sterven van Bertha Smits. 't Heeft hier ook erg ingeslagen, en op de begrafenis was zeer veel belangstelling. Gelukkig dat zij op haar sterfbed vrede heeft gevonden en nog een klaar getuigenis heeft gegeven.

We merken dat de brs. en zrs. alhier tegen dat wij 17 October hebben een samenkomst willen beleggen. Wij mogen dat niet weten, doch 't lekt overal. Nu, we laten hen begaan, als de genade des Heeren maar verheerlijkt wordt.²⁶

Hans Jansen²⁷ heeft weer den wensch te kennen gegeven om gedoopt te worden. Ook heeft Corrie daarover gesproken. Wellicht wordt er nu de volgende week te Aalten gedoopt.

Verder al geen nieuws.

De hartelijke groeten van ons allen,
Je liefh. vader

Ook onze groeten aan Mevrouw.

26. *De broeders en zusters van de vergadering wilden kennelijk een bijeenkomst beleggen ter gelegenheid van het 25 jarig huwelijk van Antoon en Jutje op 17 oktober 1943.*

27. *Hans is een zoon van buurman Jansen en broer van de zussen.*

37. De Martha's zijn fijn, vind je ook niet?

Dinxperlo 5 Febr

Beste Dirk,

Dezen morgen kregen we een brief van Piet van 28 Jan. Toen was alles wel, hij hoopt 20 Febr. met verlof te komen. Wat zou dat fijn zijn. 's Nachts om 12 uur vertrekt de trein uit Berlijn. Geve de Heer dat het door mag gaan. Dan kom je toch ook nog wel een paar dagen is 't niet? De foto's hebben we ontvangen, ze zijn aardig geworden. De ene familie groep is heel goed, echt een aandenken. De andere van Hans zijn ook aardig. De Martha's zijn fijn, vindt je ook niet. Over 't geheel zijn ze nog meegevallen.

Vader is vandaag uit Winterswijk thuis gekomen en hoopt morgen naar Gorkum te gaan. 't Is te hopen dat het weer dan wat beter is. De wind giert om het huis, sneeuwbuien enz. Maar we mogen dankbaar zijn dat het geen strenge vorst geeft. We zitten hier nog lekker warm. Je hebt nog tevergeefs naar je wasch uitgezien, ik heb eenige dagen te bed gelegen, flink kou, en dan loopt alles wat achter. Maar je krijgt ze. Gelukkig voel 'k me weer veel beter.

Nu jongen, ik hoop dat alles goed gaat en jullie met een 14 d. samen nog eens weer thuis mogen zijn.

Heel veel hart gr van ons allen en onzen trouwen God en Vader in alles bevolen,
je liefh moeder.

38. *Mevrouw is een beetje eigenaardig*

R'dam 4-4-'43

Beste Dirk,

Eindelijk hoor je dan eens wat. Dat was een verrassing zeg, dat pak boeken! Ik dank je wel hoor, fijn dat je er aan gedacht hebt. Ik zou je wel weer graag een doosje bonbons sturen. Maar wij hebben voor 't laatst snoepbonnen gehad, en ik ben gauw jarig (!) dus moet ik dan tracteren.

Ik heb eens nagekeken in letterkundige boeken over die schrijver Lawrence. Hij was geen hoogstaand man, maar hij moet reusachtig goed Engels schrijven. Vind je me erg brutaal als ik schrijf dat ik ze (of hun) toch graag hebben wil? Zijn boeken zijn erg in trek en ik kan ze bij een tweedehandsboekhandelaar heel goed ruilen.

Ik maak het nog best hier hoor. Zo nu en dan bombarderen ze, dat is minder aangenaam. Deze week was 't wel heel erg. 't Aantal doden stijgt met de dag. Telkens halen ze weer doden uit het puin. Gisteren kwamen er nog levenden uit. Wat zullen Mevrouw en jij blij zijn als Meneer weer terug is zeg! 'k Geloof best dat het lang niet gemakkelijk is, zo'n beetje alles alleen te moeten doen, ik bedoel dan zonder dat iemand je zo'n beetje commandeert.

't Zelfde heb ik hier. Iedereen vraagt je, doe je dit, doe je dat en voor de helft heb ik geen tijd. 's Middags en 's avonds leer ik, zo goed en zo kwaad als het gaat. Je hebt misschien – Gemene meid! Lelijke sloerie! Gooi je eigen boeken dicht! – Na het woordje misschien ging ik even boven verduisteren, sloeg bij 't weggaan Meneer z'n boek dicht. Toen ik terugkwam, stond dit er onder. Ik laat het maar

staan, dan kun je eens zien wat ik hier te verduren heb. En nu ben ik vergeten, hoe ik die zin af moest maken.

Ik vond het erg jammer dat ik er niet bij was met de verloving. Maar er was niets aan te doen.

Ik hoop met Pasen thuis te komen. Ben jij dan thuis of niet? 't Gaat inderdaad zielig met ons clubje. Zoveel te meer waarderen we het, als we weer eens bij elkaar zijn, zoals met Kerstmis was het toch echt fijn, vond je ook niet. Je schreef nog dat we eens allemaal Thuis zullen zijn. 't Is maar dat je het zo graag hier wilt hè. Ik denk er tenminste maar weinig aan, dat het daar zoveel mooier zal zijn dan hier.

Je bent misschien een beetje op de hoogte van de familietoestand (is dat een woord) hier? Mevrouw is een beetje eigenaardig dat is de voornaamste reden waarom ik hier ben. Dat was dan de zin die ik niet afgemaakt heb.

Het wordt erg donker, ik ga verduisteren.

Met m'n lessen gaat het puik. Les geven is fijn en mooi werk. Mag ook wel, want ik mis Scheveningen wel erg hoor, vooral 's Zondags. Je hebt hier niemand. Met de baas kan ik gelukkig goed overweg. We praten veel.

Dirk, 't beste. Sterkte met je werk en misschien tot Pasen.

Hartelijk gegroet,
Suze.

39. *Moeder heeft van die gevoelens*

Dinxperlo donderdag 21 juli

Beste Dirk,

Je zult wel opkijken dat je een expresse van ons krijgt. Maar het is zoo: Piet hoopt zondag voor een dagje thuis te zijn, vader blijft er om thuis en nu dacht ik, het zou gezellig zijn als jullie een keer allen thuis was. Het is zoo'n ernstige tijd, je weet, hier aan den kant zie je meer als elders. Wij zien het niet zoo mooi in en wanneer zie je elkander dan misschien weer. We weten alle dingen zijn in Gods hand, maar ik wou nu zoo graag dat jullie eens allen thuis was en elkaar zag en sprak. Je weet wel, vader zegt nog wel eens, moeder heeft van die gevoelens. Nu jongen, tot zaterdag dan. Je zit nu wat dichterbij, dat het dunkt me wel kan.

Vele hart groeten
je liefh moeder.

40. *Zo is het, of zou het toch niet zo zijn?*

Berlin, 19-9-43

Beste Dirk,

Het is Zondagmiddag en aangezien ik vanwege m'n ziekte toch huisarrest heb, zal ik maar dankbaar van de gelegenheid gebruik maken, jouw, ter ere van je verjaardag, een epistel te schrijven, temeer daar het al de hoogste tijd wordt, wil je de brief nog tijdig ontvangen.

Ongelukkig genoeg weet ik je adres in Winschoten niet. Pardon, ik weet het toch. 'k Heb de oude brieven nog eens nagesnuffeld en daar zat het bij. 'k Ben nu al 2,5 week ziek. Keelontsteking en abces in de keel gehad. 't Gaat nu weer veel beter en deze week zal ik wel weer aan 't werk moeten. 'k Ben nogal veel afgevallen, maar dat is logisch. Bijna niet gegeten in al die tijd. Hier ziek te zijn is heel erg, dat kun je gerust van me aannemen. Ze laten je gerust op een humane manier het hoekje omgaan. Dan hadden we hier nog een flink bombardement. Afijn, ze zullen je van thuis wel het een en ander verteld hebben, als m'n brieven tenminste overgekomen zijn!

Zeg, eer ik het vergeet, m'n beste wensen met je 24ste verjaardag. 'k hoop er met je 25ste bij te kunnen zijn. Als het juist is wat hier verteld wordt, kan ik dan net thuis zijn. Er wordt n.l. over een nieuwe verlofregeling gepraat, waarbij de ongetrouwden om de 18 maand naar huis mogen! Dus dat is voor mij dan volgend jaar September. Hopelijk is de Krieg dan afgelopen.

Afgelopen week is Ton Oostra een paar keer bij me geweest. Hij had m'n adres op de een of andere manier te pakken gekregen. Henk Oudenampsen, misschien ken je hem, schijnt ook pas geleden in Berlijn gearriveerd te zijn. Het grote Vaderland neemt onze arme gesjochte jongens toch maar grootmoedig op, vind je ook niet? Wat zou 't er treurig met ons vaderland uitzien als we niet zo'n goede buurman hadden.

Afgelopen week kregen we als extraatje een halve liter Schnapps en $\frac{3}{4}$ pond bonbons. Ja, je moet toch ook een versterking hebben tegen die demoraliserende invloeden van de Bomberkrieg. Als nou die

sirene weer gaat, dan neem je een flinke slok en de Tommie komt tevergeefs, al laadt hij ook een miljoen kilo bommen af! Zo is het, of zou het toch niet zo zijn? Zoek het zelf maar eens uit.

Veel nieuws is verder niet te vertellen. 'k Heb nu 18 dagen bekant in ons 'Wohnzimmer' doorgebracht. Dat je dan een beetje gaat achteruit boeren, wat betreft je intellect, laat zich goed begrijpen. Neem me dus niet kwalijk, als er veel of weinig dingen in dit briefke mochten staan, die van een nogal bekrompen genialiteit mochten getuigen.

Dirk, in ernst, m'n beste wensen en zo de Heer wil, tot spoedig weerzien in Nederland.

Met veel hartelijke groeten,
je broeder Piet.

41. Hij heeft mij vergeten te zoenen

Dinxperlo 5 Oct 1943

Beste Dirk,

Nu zal ik eerst mijn belofte eens inwisselen (is dat zuiver Ned?)

Programma der zilveren bruiloft van
de Jager Antoon
en
van 't Hul Jutje

Zondag 17 Oct komt geen visite
Maandag 18 Oct is niemand uitgenodigd
Dinsdag 19 Oct familie dag
Woensdag 20 Oct Vergadering D'lo
Donderdag 21 Oct Buiten Vergaderingen

Nou hoe is dat? Heinen is er geweest en die heeft gezegd: 'ze willen 't allemaal buiten jullie om doen. Maar 't is jullie bruiloft dus jullie moeten zeggen hoe je 't hebben wilt.' En toen hebben Anton en Jutje 't zo besloten. Dus je hoeft Zaterdag nog niet te komen. Een paar dagen tevoren is natuurlijk wel wenselijk. Van Piet nog niets gehoord. Jij zeker ook niet?

Wij zijn gisteren mooi op tijd thuis gekomen. Om 6 uur waren we er. Tine heeft bij Otten op de fiets gezeten vanaf de Bonte Brug. Ze zal je de dienstregeling wel sturen. Als je met de zelfde trein komt als wij, kun je in Dieren zo op de tram stappen, die staat dan voor 't station.

Vandaag ben ik de hele dag naar Aalten²⁸ geweest. 't Was erg vol. Vanmorgen zijn er nog twee van hun stokje gegaan, omdat 't zo benauwd was. Voorhoeve heeft vanmorgen gesproken. Vanmiddag Siegelaar.

Moeder is al druk naar de familie aan 't pennen. Ook leuk werk, zo'n stuk of zeven de zelfde brieven schrijven.

28. Kennelijk een 'grote vergadering' met als sprekers Voorhoeve en Siegelaar.

Nu ik hou op. De groeten van Vader en Moeder ook aan mevrouw en als je soms in Musselkanaal komt daar ook. 't Jonge wat hebben we 't fijn gehad daar in 't koude Noorden

En zelf ook gegroet en tot kijk,
Atie

P.S.

Groeten ook aan mijnheer Haan. Zeg maar dat ik er nog niet over heen ben dat hij mij heeft vergeten te zoenen.

42. Ik ben blij dat u er over begint

Maandag 8 Nov. (1943?)

Beste Dirk,

Toen je brief kwam moest vader op reis naar Gouda, Rotterdam en Gorinchem, hij vroeg me of ik je wilde antwoorden. Wij vinden het fijn dat je met br. Hübel het zondagsschool werk wilt beginnen. Vader vond die handleiding nu niet zoo bijzonder en heeft een paar andere boeken voor je. Morgen hoop ik ze te sturen met de beenpijpen, sokken en een paar zakdoeken. De sleutel kan ik niet vinden, heb je die ondertusschen misschien terug gevonden?

Je hebt zeker gedacht dat we je vergaten, maar je weet ook wel beter is 't niet? Er was nog zoveel te bedisselen, vooral met bedanken, dat je nog wel eens wat bij in schiet. Heeft Jan je al terug geschreven, hij was in zijn schik met je boek. Van zijn verjaardag hebben we maar niet veel gemaakt, mijn bonnen zijn op. Gisteravond zijn de burens

geweest op een kopje thee en een glaasje weck. Suze is goed in haar hum geloof ik. Vrijdag l.l. heb ik haar gevraagd of ze zich nog herinnerde wat ze me verleden jaar gezegd had. Ze antwoordde, ik ben blij dat u er over begint, ik was toen eerlijk, en nu meen ik het ook in vollen ernst, wij hebben onze keuze niet alleen gedaan. Ja, wat zul je dan zeggen. We willen het maar overgeven en vragen of de Heer alles zoo leiden mag, dat 't tot hun best wil is, maar och ook dat Zijn naam er door geëerd kan worden. Ze zijn nogal kalm en rustig, ik geloof niet dat ze er hier al veel van gemerkt hebben.

Heb je Tine al eens weer gesproken? Piet heeft een voorspoedige reis gehad, om half elf waren ze in Bocholt, of half twaalf vertrokken ze van daar naar Wezel; in Oberhausen stond de sneltrein naar Berlin, waar ze om elf uur denzelfden avond aankwamen. Om twaalf uur waren ze in 't kamp, waar de jongens juist die dag verhuist waren. Ze hebben toen in de barakken geslapen en zijn den volgenden morgen op pad gegaan naar 't nieuwe logies, ze hebben nu een kamer op de eerste etage, een keuken met warm en koud water en nette closets. Hij was er toch zoo blij mee, 't is voor den winter ook heerlijk voor hem. De Heer is goed voor al de Zijnen, Hij doet boven ons bidden en denken. We willen nu ook verder op Hem vertrouwen, bij alles wat nog komen moet. De Heere is de Machtige, mochten onze harten in Hem onzen vasten grond hebben, ten allen tijde.

Atie kreeg vandaag een brief van Piet, die hij 28 Oct. geschreven had, over de Hollandsche post. Nogal vlug, hè. Komen er nog berichten van mijnheer, zijn tijd schiet nu op. Wat zal Mevrouw ook in spanning zitten deze dagen. We hopen zoo dat hij vrij mag komen. Wil je haar hart. van ons groeten?

En hoe gaat het jezelf, kon je weer op gang komen? Nu jongen, het beste gewenscht en Gode bevolen in alle dingen. Dat werk, wat je juist verzonden had, toen je thuis kwam, is dat alles goed geweest?

Vele hart. gr.
je liefh. moeder

43. Dat alles wil de groote Kindervriend geven

Dinxperlo 15-11- '43

Beste Dirk,

De boeken die moeder je heeft gezonden heb je zeker ontvangen. Ik hoop dat je er wat aan zult hebben. 't Is met alle lectuur op dit gebied zoo dat men ze met oordeel des ondersheids moet gebruiken. Men kan niet alles zoo maar overnemen. Het Vertelboek waar je over geschreven hebt, heb ik wel bij Heinen zien staan, maar niet gekocht. Zoals je weet heb ik het zelf ook, maar ik heb er weinig aan. En naar ik zoo hoor, is dit de algemeene klacht. Wel kocht ik bij Heinen: Naar 't heilig Blad, dat ik je hierbij zend. 't Derde deel moet nog verschijnen. Ik vind de verteltrant mooi, en al is die ook voor de rijpere jeugd bedoeld, ik geloof dat er ook voor 't vertellen voor de jongeren nog wel wat uit te leeren valt. Verder gebruiken zooals ik boven schreef.

't Verblijd mij zeer dat je met br. Hübel tot zulk een besluit zijt gekomen. Ik hoop dat je steeds genade en kracht tot dit werk van boven zult begeeren. 't Is een mooi werk, doch 't kan alleen worden gedaan wanneer men alles van den Heer en niets van zichzelf

verwacht. Er is liefde en veel geduld voor noodig, veel wijsheid en tact. Maar dat alles wil de groote Kindervriend geven. Wij mogen van Hem leeren.

Naar wij hoorden was je Zaterdag te Groningen. Wellicht heb je daar dan ook mijnheer Siegelaar gesproken en heb je ook wel gehoord dat er, zoo God wil, 27 Nov. te Groningen een bijeenkomst van jongeren zal zijn, waar hij en ik inleidingen zullen houden over onderwerpen die 't vergaderen betreffen. De Heer effene voor alles den weg en geve Zijn zegen.

Ik hoop dan eenige dagen in de provincie te blijven om ook te Winschoten te komen in de verwachting dan tevens mijnheer Heijkoop te ontmoeten. God is machtig en Hij kan doen verre boven hetgeen wij bidden en denken.

Op wat verkoudheid na is hier alles wel. Met mijn neuralgie wil het nog niet beter worden. Maar de tijd van 't jaar is daarvoor ook niet gunstig.

De vorige week heb ik nogal gezworven. Ik was te Gouda, Rotterdam, Gorcum, Nieuwendijk, Winterswijk, Aalten, en dan weer thuis. Te Gorcum en Nieuwendijk had ik een Bijbellezing. Doe mevrouw onze groeten. Groet de brs. en zrs.

Ontvang de hartelijke groeten van ons allen,
Vader.

N.S. Dank voor 't sturen van de beschouwing over de Psalmen. Ik had de dikste uitgave bedoeld. De andere heb ik in 't Nederlandsch.

44. *Jan vlijt zich naast Suze op het haardbankje*

Dinxperlo, 16 Jan 1944

Beste Dirk,

Allereerst bedankt voor je praktischte van alle praktische cadeaux. Ze zijn mooi, passen goed en lijken sterk. 't Kon dus niet beter. Als ik nog eens ergens om verlegen zit zal ik aan je denken hoor.

Van Piet hebben we 't laatst bericht gehad van de 7de. Maar dat zul je al wel gehoord hebben.

Vader is naar Elburg. Hij knapte wel op. Maar toch was hij nog niet zo goed dat hij kon gaan. Erg dieet houden, pap, melk, soep, geroosterd brood enz. Hij bleef tot een half 11 op bed, 's middags naar bed. 't Zal me eens benieuwen hoe hij thuis komt woensdag. Hij heeft zich naar de Bonte Brug laten brengen.

Vanavond zit het hele stel hier. Hans en Jeanne schaken. Suze, Truus, Co lezen, Jan speelt orgel. Moeder is naar Jansen. Hans en Corrie zijn naar bed en ik schrijf een brief naar Dirk. Jan houdt net op en vlijt zich naast Suze op het haardbankje.

Verder is er ook al niets, dan dat ik van Tine een kaart van de Martini gehad heb. 2 Dagen na mijn verjaardag.

Nou ik zal eens een punt zetten achter de tijdroving.

De hartelijke groeten,

Atie

45. *Ik ben beestachtig druk op school*

Dinxperlo, 16 Jan. '44

Beste Dirk,

Je brief ontvangen. f 10,- is zeker overgekomen. De hond heb ik zelf gehouden. Het is misschien ook wel verstandiger. Ik weet natuurlijk niet hoe die 2 boeken eruit zien, maar ik zou zeggen, als het niet van dat gek oorlogspapier is – dan koop ze direct. Nu moet je zelf weten hoe je doet. Je kunt ze direct sturen, maar dan moet je 3 weken wachten op f 9,75 + f 8,75 = f 18,50 over de giro. Je kunt ook wachten met sturen tot het geld overgeschreven is.

Alles is hier nog goed. Vanmorgen bericht gehad dat Johannes Bosman een kogel in zijn voet heeft en in Warschau zit. Een geweldig geluk voor hem en zijn ouders. Heijkoop is zeker nog steeds niet losgelaten. Ik weet niet of je Tine nog wel eens ziet, maar vraag haar is of de gitaar al in orde is, dan zal ik haar de verschillende grepen sturen. Het is te hopen, dat Piet gauw thuis komt voor haar ook. Ze zal het niet gemakkelijk hebben. Ik ben beestachtig druk op school, maar afijn over een half jaar zitten we toch in de tropen bij de tam-tam.

Ik moet eindigen. Stuur je even bericht?

Hart groeten van Hans²⁹.

29. *Dit is Hans Jansen, de zoon van de familie Jansen, de bureu.*

46. 't Wordt voor Atie anders ook te zwaar

Dinxperlo 31 Mrt. 44

Beste Dirk,

Gister heb ik je eenig versted goed gestuurd. 'k Hoop dat het goed aan komt. Want je kunt er nu absoluut niets bij krijgen. Hoe gaat het met je jongen, erg druk? Ons gaat het gelukkig aardig goed. Zelf ben 'k ook weer tamelijk opgeknappt, waar 'k heel blij om ben. Het is zoo nodig er tusschen te zijn. 't Wordt voor Atie anders ook te zwaar.

Vader denkt morgen naar Zaandam te gaan en vandaar naar Utrecht en dan volgende week naar Groningen. Ja we mogen wel zeggen zoo de Heer wil en wij leven. Er kan zoo gauw iets komen.

Is het bij jullie nogal rustig, hier is het af en toe onrustig. Mocht er toch spoedig een einde aan komen. Hoe is het met Mevrouw? Nog geen bericht uit Vucht?

Vader komt thuis en zegt dat hij plan heeft om de zondag in Foxhol te zijn. Nu jongen, later eens meer, vader wil naar de post. Ik heb de laatste weken niet geschreven maar ik kon werkelijk aan mijn hoofd niets hebben.

Nu jongen het beste hoor.

Veel hart groeten en Gode in alles bevolen,
Je liefh. moeder.

47. *We kunnen samen reizen tot Kropswolde*

Dinxperlo, 6/4 '44

Beste Dirk,

Gisteren met blijdschap het heugelijke nieuws vernomen. Ps. 126:1. Wat hebben wij lang naar dit heugelijke feit uitgezien. Doch de Heer verhoort op zijn tijd en heeft de harten na een langen beproevingstijd grootelijks verblijdt. Gaarne zou ik nu Zondag te Winschoten zijn, doch ik heb beloofd te Foxhol te zijn en daar ik zoovele jaren daar niet geweest ben, vind ik de teleurstelling wel wat erg wanneer ik er nu niet kom. Maar ik heb na de Paaschdagen nog wat tijd. Groet mijnheer en mevrouw zeer hartelijk van ons. Zij begrijpen dat wij ons met hen verblijden. Ps. 126:3.

Jan en Hans Jansen komen dan Zaterdag. We kunnen samen reizen tot Kropswolde. De Heer geve ons te Groningen een gezegenden dag.

Hartelijke groeten ook van moeder
Je liefh vader.

We kregen vandaag een brief van Piet die ten deele was verbrand uit het vuur gered!³⁰

30. *Waarschijnlijk is dit de laatste brief van Dirks ouders tijdens de oorlog. Hierna zat hij ondergedoken in de Achterhoek, niet zo ver van huis, zodat de briefwisselingen stopten.*

48. *Dan kan ik je 's avonds nog even inwerken*

Winschoten 25 Sept. 45

Beste Dirk,

Even een briefje om je te vragen of je zo gauw mogelijk kunt komen. Zoals je weet zijn de nieuwe bijzondere aangiftebiljetten uitgekomen. Nu heb ik een paar advertenties geplaatst en als gevolg daarvan zijn er alleen vandaag al 5 of 6 vreemden geweest, buiten de eigen klanten. Van die 5 hebben 2 gevraagd of we hun boekhouding voortaan wilden controleren ('t zijn kleintjes). Verder is de fa de Beer weer begonnen en moet ik deze week hun boekhouding inrichten en verder grotendeels bijhouden. Voorlopig met het andere werk dus razend druk en ik wil ze toch niet graag wegsturen. Als je ze één keer helpt, komen ze bij volgende gelegenheden weer. Nu kun je relaties krijgen.

Kom daarom zo spoedig mogelijk. Als je nog iets in Dinxperlo doen moet, probeer dat uit te stellen tot Dec. Dan kun je beter dan een paar weken naar huis gaan.

Met hartelijke groeten, ook van mijn vrouw en aan je vader en moeder,
je H.L.Heijkoop

Kun je begin volgende week komen? Ik moet nl. 2 Oct naar A'dam en kom dan waarschijnlijk 5 of 6 Oct. pas terug. En in die dagen kan niemand de mensen helpen, terwijl het juist drukke dagen zullen zijn, omdat de meeste biljetten vóór 6 Oct ingeleverd moeten

zijn. Als je nu Maandag hier komt kan ik je 's avonds nog even inwerken.

P. Mijs uit Alphen is heel ernstig. 't Loopt waarschijnlijk binnenkort af.

49. Ouwe Taaie, 'k weet geen bal meer

Musselkanaal 26 - 9 - '45

Beste Dirk,

Ik wil hopen dat je weer goed en wel in D. zit en mijn schrijven dient dan ook alleen maar om je met je 26^e verjaardag van harte te feliciteren. Geef de Heer je nog vele jaren. Een moeilijk jaar is voorbij. Misschien wel de moeilijkste in je leven en 'k hoop voor het jaar dat weer voor je licht, dat je meer succes mag hebben. Veel weet ik deze keer niet want het is nog maar kort geleden dat je hier was en toen hebben we voor lange tijd genoeg gekletst.

Het is nu voor 95% zeker dat Jacob per 1 Nov. weer thuis komt. Ze moesten daar, allen die bleven, weer tekenen en die gaan of naar Duitsland of naar Indië en de rest die niet getekend had zou per 1 Nov. vrij komen.

De auto die ons was toegezegd hebben we inderdaad gekregen en hij moet ook prima lopen. Het een en ander moet natuurlijk nog worden nagekeken en ook de kleur (groen met witte cirkels waarin rode kruis) moet nog worden veranderd. Het is anders een aardig karretje, dus we rijden binnenkort.

Wat ik glad vergeten ben en me juist te binnen schiet is, dat ik je ook feliciteren moest namens de hele bende, 'k zal ze nog maar eens opnoemen dan vergeet je er geen één:

Papa – Mamma – Renze – Elly – Corry en Henk.

Weer in orde. Ouwe Taaie, 'k weet geen bal meer en m.n kop staat er ook niet naar. Een reuze gezellige dag gewenst en dan maar weer tot kijk.

Je Vriend Theek³¹

50. Gelukkig zijn we De Wal en Brouwer kwijt

Winschoten, 10 Juni 1945

Beste Dirk,

Je briefkaart ontvangen. Gelukkig dat de Heer jullie allen bewaard heeft. Dat er schade zou zijn, hadden we wel gevreesd, omdat Dinxperlo in de eerste gevechtszone lag. En kortgeleden hoorden we een gerucht dat jullie alles kwijt waren, maar omdat we in dezelfde tijd bericht kregen van een ander dat alles bij jullie goed was, wisten we niet meer wat we geloven moesten. En nu ligt de waarheid dus in het midden. 't Is wel erg vooral voor je Moeder en Vader, maar . . . in vergelijking met al wat er verder gebeurd is in de laatste jaren en met de gevaren die er waren, verbleekt het. 't Is te hopen dat jullie van Piet ook gauw wat horen. Hier hebben ze van de jongens in Berlijn en omgeving ook nog niets gehoord.

31. *Dat is: Theek Hanenburg*

Van mijn zwager zul je wel gehoord hebben dat hier alles goed is. Sinds Sept. ben ik grondig ondergedoken geweest, waarvan de grootste tijd in andere plaatsen. De Wit is weg en Willy heeft zich in die tijd verveeld en verder gelezen, totdat ik van 't voorjaar thuis onderdook en haar aan 't werk kon zetten, zo goed als dat ging dat de mensen niet merkten dat ik er was. Sallo Braaf is terug en Nico Haalman zit in Haarlem. Kees Binnema (Emmer Betonsteenfabr) is pl commandant BS, Van de Bos Appingedam was 't ook en is 1 April door de SD in eigen huis doodgeschoten. Br. Hübel, Bohle en Kranenborg zijn terug. Hebben geen moeilijkheden.

Waar ben jij al die tijd geweest? We hebben sinds Aug. 44 niets meer van je gehoord! Hier had je voor OT. waarschijnlijk wel vrijstelling gekregen. Zoutman jr. en een hele hoop anderen hebben het ook gehad.

Er kwam vandaag een aanmaning voor je Ink bel. 1944. Ik heb het terug gestuurd met de mededeling dat je al 11 maanden afwezig was.

Winschoten is praktisch onbeschadigd. Post z'n zaak en het mooie grote huis er tegenover waarin hij vroeger woonde, hebben ze de laatste nacht opgebrand. Bij de Hoogebrug is praktisch alles weg. Daar hebben ze 2 dagen gevochten, totdat de vliegtuigen er een eind aan maakten.

'k Heb het erg druk door al het achterstallige. Gelukkig zijn we De Wal en Brouwer kwijt.

Hier trekken dagelijks tienduizenden krijgsgevangenen langs.

Vanmorgen heb ik de briefkaart van je Vader ontvangen.

Met hartelijke groeten ook van mijn vrouw aan je vader en moeder,
Je H.L.Heijkoop

51. Ik ben blij dat je je nu flink kunt redden

Dinxperlo 16 Oct. 45

Beste Dirk,

Gister je brief ontvangen, vandaag is Atie naar het distributiekantoor geweest. Je moet het inlegvel in Winschoten omruilen. Hierbij dan je stamkaart. Hoe was het in Musselkanaal? Je was zeker blij er eens weer te zijn. Ik ben blij dat je je nu flink kunt redden. Het briefje kwam goed te pas. Atie maakt zich druk voor het Woord der Waarheid, ze heeft al eenige abbone's. Jan neemt Sinderen. Ik geloof wel dat het er hier in zal gaan. Atie is zoo met geheel haar hart in die dingen, geve de Heer dat ze zoo verder mag gaan.

Dezer dagen kwam er een brief van broeder Schumacher uit Hahn. Daaruit zagen we dat broeder Felix Brokhaus overleden is. Op weg naar een zieke is hij gestorven, denkelijk een hartverlamming. Hij viel van z'n fiets en was hier niet meer. De andere Brokhausen leven nog. Ernst was een geestelijk wrak geworden. Wilhelm was bij Ernst in, omdat hij zelf niets meer bezat. W. was nog even verdwaasd als tevoren en zei nog aldoor: onze vader heeft ons valsch geleerd.

Wat is er toch een ellende overal. Br. Sch. heeft 7 ½ jaar met zijn gezin en 2 anderen vergaderd en elken zondag 'brood gebroken'.

Nu kwamen velen terug, maar moesten allen persoonlijk komen en werden door twee broeders bezocht. Was hun gezindheid recht en was er werkelijk verootmoediging werden ze toegelaten. Zonder eenige overeenkomst woordelijk of schriftelijk hadden 'De Eenzamen', zoo noemt Schumacher hen, die trouw gebleven zijn in deze jaren (buiten de Bond³²) overal, in elke plaats, zoo gehandeld. Er waren voor een 14 d.³³ 30 jongeren gedoopt in Hahn. Er was veel vraag naar het Evangelie.

Nu mijn jongen, schrijf nog eens gauw weer. We hebben het nu stil. Corri zal a.s. maandag in Aalten bij Juffr. Beusink (Jamin) in huis komen van maandag tot vrijdag. De bus vertrekt hier 's morgens nu om half zeven en ze is 's avonds om half zeven pas thuis, dit bekomt haar niet zoo best.

We hebben gister wat glas gekregen, waar we heel blij mee zijn. 't Is al warmer in huis.

Vele hart. groeten van ons allen
Je liefh moeder.

Ook de gr aan Mevr. en Mijnheer

32. *De Bond: de vergaderingen in Duitsland die zich tijdens het Hitler-regime onderschikten aan de Duitse overheid. Degenen die meenden dat dat on-Bijbels was, waren 'de eenzamen'.*

33. *Voor een 14 dagen, dat is: veertien dagen geleden.*

52. *De grenscontrole is een ramp*

Scharnachtal 24-8-46

Beste Dirk,

Je brief gisteren ontvangen.³⁴ Dat ik niet direkt antwoordde komt omdat we juist klaarstonden om naar de Niesen te gaan. Een br. uit Biel nam daarvoor de kosten op zich, ook voor br en zr Ravensberg. We hebben een onvergetelijke dag gehad.

Woensdag waren hier men. Bender en z'n vrouw. Bender zei dat wanneer je geen diviezen kreeg je maar de hulp van Herman moest vragen, die kreeg dit haast altijd voor elkaar. Zoiets hoorde ik ook al bij br. Graf, bij wien Herman voor eenige weken was, die toen van daar doorreisde naar Italië. Het adres is Weteringpl. 20 Den Haag.

Ik heb je brief doorgestuurd naar br. Graf, die je wel terug zal schrijven.

Wanneer je komt zal de dienstregeling wel veranderd zijn, omdat de Moerdijkbrug klaar is. Zou je niet zoo kunnen reizen dat je in Nijmegen een nacht overblijft, en dan van daar doorreist. Je kunt wel bij br. J.A. de Jong, Heijdenreijkstr 29 logeeren. Je kunt een retour nemen en vooral plaats bespreken.

34. *Kennelijk heeft Dirk zijn vader een brief geschreven terwijl die in Zwitserland (Scharnachtal) was. Dirk zou zich bij zijn vader voegen om een bijbelstudieconferentie in Zurich bij te wonen. Vader Antoon geeft in deze brief aanwijzingen hoe hij het beste kan reizen.*

'k Weet niet of ik na de conferentie weer naar Scharnachtal ga, maar je kunt bij Lindeman ook direct plaatskaarten krijgen voor reizen in Zwitserland, dus ook retour Zurich – Reichenbach. Gebruik je zulke kaarten niet, dan kun je die later weer inleveren. Je kunt f 30,- meenemen en die wisselen te Basel in de hal van 't station. Doch dan ontvang je slechts 12 fr. Zorg ook dat je wat losse gld hebt en wat Belg fr.

Bestel ook bij Lindeman de maaltijden in den trein. Deze zijn wel niet voldoende, doch 't helpt toch.

Neem niet teveel rompslomp mee, dit is maar sjouwen. De grenscontrole is een ramp.

Nu zullen we maar weer afwachten.

De beste groeten,
vader

*Vader Antoon met zoon Dirk en meneer en mevrouw Ravensberg
(uit Boskoop) in Zwitserland*

53. *Schrijf mij, zoo mogelijk, spoedig terug*

Dinxperlo 4 Dec. '46

Beste Dirk,

Even een kort zakelijk briefje. Eenigen tijd geleden kreeg ik het nieuwe aanslagbiljet van de inkomstenbelasting. Ik had mijn inkomen opgegeven als f 3000. Aftrek 3 kinderen. Het biljet geeft de aanslag aan voor de jaren 1945 – '46 en voor elk jaar een voorloopige van 180.40 Gld. Zou je me zeggen kunnen of dat men niet zoo weinig rekent.

Ook kwam het biljet grondbelasting 1945, gerekend als voorgaande jaren, maar gebouwd kan niet voor 12 maanden, doch slechts voor 3 maanden gelden. Hier kan ik zeker ook reclameeren. 't Is vervelend, maar waarom betalen als 't niet nodig is. Schrijf mij, zoo mogelijk, spoedig terug.

't Gaat ons goed. Je hebt wel van men. Heijkoop gehoord dat ik in Apeldoorn ben geweest. 't Waren voor mij wel zware dagen, doch met me eenige dagen kalm te houden zal ik dit wel weer te boven komen.

Weest met Jan, ook namens moeder gegroet,
Je vader

54. *Alsjeblieft verscheuren en mondje dicht*

*(zonder plaats en datum)*³⁵

Beste Dirk,

En hoe maak je 't? Alweer zinnigheid in 't werk? I hope so. En altijd nog alleen? Jammer hè, nu kun je met niemand meer over de bruiloft praten. Wij praatten haast nergens anders meer over en zelfs dromen er nog van.

Vader heeft vannacht gedroomd dat we naar 't gemeentehuis gingen. Tine was ziek en toen viel Truitje maar in. Maar eillassie het bedrog werd ontdekt. Dit is striks geheim hoor! Maak Papa niet belachelijk. Maar nu is vanmiddag klokke één op uitdrukkelijk bevel van Moeder elke conversatie die nog maar iets met de Hochzeit in verband staat als verboden uitgeroepen. Ze zei (vertel 't niet verder) Ik kots er van! Niet van de bruiloft hoor, maar van 't gepraat erover!

Zeg Dirk de combinatie Co – Ado schijnt of blijkt alleen in het brein van tante Marie bestaan te hebben. Wordt nu s.v.p. niet kwaad. Ik hoor je al schelden over ouwewijvengeklets en ouwe vrijsters koppelarij etc.

Verder al geen nieuws als alsjeblieft verscheuren en mondje dicht.
Atie

35. *Deze brief is niet gedateerd. Het gaat over een bruiloft, een groots evenement, waar iedereen een beetje hotel-de-botel van is. Waarschijnlijk de bruiloft van Jan en Suze en Piet en Tine, twee broers die op dezezelfde dag twee zussen (Jansen) trouwden.*

55. *Dan wordt het zoo'n geklets*

Dinxperlo 22 Mei 47

Beste Dirk,

Zoeven heb ik een doos verstuurd aan jou adres, met een paar sporthemden van je een ook een boord van Jan's nieuwe sport-hemd. Er zijn hier nog sokken in de wasch, die komen dan nog later. Er zit een Amerikaansch jasje bij in, als 't jou of Jan past is 't goed, anders bij gelegenheid heel graag terug voor Hans. Niet verder doorgeven.

Hoe is 't ben je wat bekomen van alle drukte, zijn Jan en Suze al terug³⁶, we horen niets van hun, van Piet nog een kaart gehad, ze schenen het bij C.Siebkes wel naar hun zin te hebben.

Vader maakt het ook aardig goed, hij is vandaag naar Winterswijk. Wij beginnen ook te bekomen, nu alles nog een beetje na zien.

Hans krijgt vandaag vacantie, die verheugt zich op een week in de Keet. Die jongelui uit Eindhoven komen volgende week, dus dat treft mooi. De fam. Jansen is goed op dreef, ze zijn blij dat alles zoo goed is gegaan. 'k Vroeg aan Juffr. J. of Co met Ado ging; 'k had dit gehoord. Maar ze zei dat is absoluut niet waar, dan zou Co het haar zeker gezegd hebben. Maar nu praat er a.u.b. niet over, ik heb niet gezegd van wie ik het gehoord had, dan wordt het zoo'n geklets. Praat er ook niet met Suze over.

36. *Waarschijnlijk van hun huwelijksreis. Daarna zijn ze in Winschoten gaan wonen, vandaar de vraag of ze al terug waren.*

Nu Dirk, laat nog eens wat horen.
Vele gr. van ons allen,
Moeder

Ook h.gr. aan J. en S³⁷. Mevr en Mr Heijkoop. Dag hoor.

56. Ze keken zoo op van jullie verloving

Eindhoven 29 Nov 47

Beste Dirk!

Wat een samenloop van omstandigheden hè. Mijn plan was als 'k van Winschoten terug was, naar Piet en Tine te gaan. Vader was op reis en Ati en ik hadden onze zaakjes voor elkaar en toen nu gister het telefoontje van je kwam zei Ati, moeder ga nu eerst naar Eindhoven, anders zitten we midden in den winter en kom je daar dit jaar niet meer. En zoo zit 'k nu hier.

Je begrijpt dat ik het fijn vind dat Henny en jij komen wilt, maar a.s. dinsdag krijgen we bezoek van Mijnheer Boom en een architect uit Apeldoorn voor de bouw van het nieuwe huis³⁸. Daar wil 'k vader niet alleen voor laten zitten, ze hadden gister zullen komen maar 't is uitgesteld omdat ik dan mogelijk weg zou zijn. Dus moeten we even afwachten. 'k Weet ook niet wanneer vader thuis. Ik hoop maandag weer naar huis te gaan. 'k Zal Ati ook even schrijven, dan weet ze ook dat 'k jou geschreven heb. Wanneer vader thuis is komen jullie

37. *Jan en Suze.*

38. *Het huis waar ze tijdens de oorlog in woonden was in de laatste oorlogsdagen in puin geschoten en pas in 1949 weer herbouwd.*

dan een week later. Alles zoo de Heer wil. Groet Henny³⁹ hartelijk van me. Ook de h.gr. van Piet en Tine, ze keken zoo op van jullie verloving. Ik liet Tine raden. Ze vroeg is 't iemand uit 't Noorden, toen raadde ze het gauw.

Ook de h.gr. aan Suze en Jan
Je liefh. moeder

'k Heb geen vulpen, daarom geen behoorlijk schrift.

57. Een zaak die in het begin verbaast wordt

Dinxperlo 13 Dec. 47

Beste Dirk,

Zoo ben 'k dan gistermiddag goed thuisgekomen overal direct aansluiting. Henni heeft me naar 't station gebracht en goed gezorgd. Thuis is alles goed, maar waren blij dat 'k er weer was. Maar goed ook, wat moest je anders beginnen.

'k Heb prettige dagen gehad, donderdag bij Henni's moeder was ook gezellig. Oom Johan viel me niet mee, hij heeft het aan de nieren. 'k heb echt met hem te doen.

Wat zei mijnheer Heijkoop wel van de aanrijding. Wat een geschiedenis. Maar mevrouw had geen schuld. Daar was nu geen water

39. *Henny Howwing met wie Dirk in 1948 getrouwd is.*

Maar nu iets anders Dirk. Henni sprak over jullie trouwen, dat zou dan misschien einde Januari worden. Eigenlijk gezegd schrok ik er van, Henni heeft het geloof ik ook wel gemerkt. 'k Had onderweg alleen, tijd van nadenken, en telkens dacht 'k aan die woorden uit de Schrift. Een zaak die in het begin verhaast wordt, ik zou jullie willen aanraden drijf niet door. Dan is het midden in de winter en ook voor ons en vooral voor vader misschien geen weer om te reizen. 'k heb er thuis nog niets van gezegd, je weet wel vader heeft er altijd op tegen als we zoo overhaast wat doen en ik dacht laat 'k er nog maar niet over praten. 'k Schrijf Jan en Suze hier niet over. 'k Weet wel dat Henni graag zoo gauw mogelijk uit huis wil, maar ze kan toch ook nog wel eens uit logeeren. 'k Wil geen lastige schoonmoeder wezen, maar zoo gauw, daar heb 'k echt hinder van. Je hoeft me hier dadelijk niet over te schrijven.

Nu Dirk 'k moet Suze en Jan ook nog schrijven dus sluit 'k maar.

Groet Henni ook hartelijk van me, ook mijnh. en mevr. Heijkoop en zelf ook vele gr. van ons allen.

Moeder

58. Wat komen we toch heerlijk door de winter heen

Dinxperlo 9 Nov 48

Beste Dirk!

Vader vraagt of ik je even schrijven wilde, hij komt er maar niet aan toe. 't Is telkens wat anders. Je zou wat die deviezen betreft eens informeren waar en op welke manier die te krijgen zijn en voor

hoe lang die geldig zijn. Vader hoopt wel te gaan D.V. dus je ziet maar eens of het gaan zal.

Zooeven was hier Gert Liefink, die wilde z'n trouwpak van de hand doen. 't Is een heel goed pak, maar hij is er uit-gegroeid, maar 4 maal gedragen. Hij moet de punten wel hebben (anders kan hij geen ander weer krijgen) maar 't hoefde niet veel te kosten. Is dit soms iets voor jou of Jan? 't Is een korte jas en gestreepte broek door Heezen gemaakt dat is wel in orde. Hij wil wel graag gauw bericht, want anders is hij bang dat de punten weer op zijn. Ze zijn nu pas ingegaan en dan is er kans om het te verkoopen. Gert was bang dat het Dirk te nauw was, maar nu dat kun je dan zien.

Hoe gaat het je, goed? en Henny ook. Ati kreeg dezen morgen een brief van haar. Als je bij l.e.w. naar hier komt met vaders verjaardag, komen jullie toch samen is 't niet.

Ik ben nu weer een paar dagen op de been, het gaat weer gelukkig. Vader gaat ook wel. Wat komen we toch heerlijk door de winter heen, wat we gehad hebben is toch fijn.

Nu Dirk, je schrijft gauw wat dat pak betreft is 't niet. Fijn dat jullie al zooveel bij elkaar hebt, maar het zal jullie nog wel niet meevallen, het is nog niet gemakkelijk. Hoewel, stukken beter als toen Jan en Piet er voor stonden.

Vader, Ati, Corri en Hans gaan naar de bijbellen, dat wordt stil-letjes.

Nu Dirk vele groeten van ons allen ook aan Henni, mijnh. en mevr. Heijkoop en niet te vergeten Suze en Jan. 'k Hoop hen ook gauw te schrijven.

Dag hoor, Moeder

59. Voor 't houden van Bijbellezingen wens ik nooit enige vergoeding

D'lo 7 - 10 - 49

Beste Dirk,

Ben je met je vrachtje goed aangekomen j.l. maandag en heeft Teun geen nadelige gevolgen van de reis gehad? En nu ben je weer gewend aan huis en werk en Henny zeker niet minder.

Maandag was ik dan in Doetinchem en vandaag kwam Dr. Smit ons vertellen dat Dr. Roelvink weer suiker in 't bloed gevonden had en van gedachte was dat daardoor de ischias en de duizelingen ontstonden. Nu moet ik 's avonds een groter kwantum insuline hebben. Nu zullen wij maar weer afwachten hoe dat werkt.

De grote vergadering te Aalten was zeer goed bezocht en 't eenparig getuigenis was dat 't een goede dag was. Woensdag en Donderdag druppelde 't hier nog na.

Nog iets over 't reclameren over de belasting. Je moet daarbij niet noemen dat ik ook bedragen uit collecten ontvang, maar je kunt in 't algemeen van vrije giften of schenkingen spreken, daar de

inkomsten der collecten daar ook uit bestaan. Voor 't houden van Bijbellezingen, enz. wens ik nooit enige vergoeding en worden ook geen collecten gehouden.

Zr. Tuenter schijnt nu een verzwering in 't hoofd te hebben. Er komt etter uit de wond en ze heeft veel pijn.

Wees nu met Henny hartelijk gegroet en samen met Teun Gode bevolen,
je liefh. vader

60. Wie heeft u opgeleid voor uw geloofsbelijdenis?

Dinxperlo 13 Oct. 1949

Beste Hennie en Dirk,

Vader wil zo gauw mogelijk die paperassen weg hebben, dus gauw nog even een briefje.

Wat zijn de foto's leuk geworden! Die ene in de wagen daar heeft Teun precies zo'n gezicht als Jan vroeger zegt Moeder.

Zijn jullie alweer op dreef? Het is maar goed dat jullie niet langer gebleven zijn, want verleden week zijn we zo'n beetje overstroomd met bezoek. Brrrrr! Gelukkig is die vloed voorbij. Langzamerhand beginnen we aanstalten te maken voor de verhuizing. De schilder zegt dat hij Maandag over een week boven klaar is dan kunnen we daar alvast met gordijnen enz. beginnen. Dat is wel fijn zo geleidelijk.

Ik zie vreselijk tegen de verhuizing op. Geertje en Jo Lieftink komen helpen gelukkig en verder moeten we ons maar zien te redden.

Uit Utrecht kreeg ik vrijdag een hele lijst met vragen gestuurd, met een briefje erbij dat er enkele plaatsen open kwamen en dat als ik de lijst ingevuld teruggestuurd had ik een oproep voor de keuring en de persoonlijke kennismaking zou krijgen. Ik ben benieuwd, er zaten nogal vragen bij: Van wie hebt u godsdienstonderwijs genoten? Van welke kerk bent u lidmaat? Wie heeft u opgeleid voor uw geloofsbelijdenis? Leuk he? We zullen maar afwachten wat ze over zo'n afgedwaald wichtje besluiten.

Nu ik houd op voor deze keer.

Hartelijke groeten van allemaal ook aan Suze en Jan,
Atie

*Gedichten van
Antoon de Jager*

PSALM 143:9b

Ik schuil bij U,
O, Heer! zoo vol van liefde;
Die voor mij leed en stierf,
Voot mij een plaats bij God verwierf,
Schoon ik U door mijn kwaad zo smart'lijk griede.
Ik schuil bij U!

Ik schuil bij U!
O, Heer! zoo vol genade;
Want toen ik ver van God
In zonde en schuld verdierf mijn lot,
Sloegt Gij mij reeds met groote ontferming gade.
Ik schuil bij U!

Ik schuil bij U!
O, Heer! zoo vol erbarmen;
Die mij, verloorne, vond,
En die mij draagt van af dien stond
Als goede Herder, in Uw sterke armen.
Ik schuil bij U!

Ik schuil bij U,
O, Heer! en prijs Uw trouwe,
Zoo wonderbaar, zoo groot,
Waarin Gij helpt uit allen nood.
Och, dat ik meer op U, o Jezus! Bouwe . . .
Ik schuil bij U!

SCHILD EN LOON

Ik ben uw Schild – laat dan de vijand woeden;
Hoe groot zijn macht ook is, Ik blijf u steeds behoeden
Als is het, dat hij zelfs van gramschap ziet, –
Ik ben uw Schild, o vrees dan niet!

Ik ben uw Schild – bestormen u gedachten,
Zoo droef en bang vanwege 't lange wachten
Op mijn belofenis; plaagt u verdriet, –
Ik ben uw Schild, o vrees dan niet!

Ik ben uw Schild – Mijn almacht noemt bij namen
Het schitt'rend sterrenheir en telt ze al te zamen;
Al zijt gij ook een licht bewogen riet, –
Ik ben uw Schild, o vrees dan niet!

Ik ben uw Loon – hebt ge alles hier verlaten
Om Mijnen weg te gaan; ging u de wereld haten,
Berokkende die haat u schade en nood, –
Ik ben uw Loon, zoo machtig groot.

Ik ben uw Loon – laat Sodom hare schatten,
Wanneer met slangenlist de wereld u wil vatten,
En zij met zoet gekweel haar goud u bood, –
Ik ben uw Loon, zoo schitt'rend groot!

Ik ben uw Loon – Ik Zelf, de Heer der heeren!
Als d'allerhoogsten God zal Mij eens alles eeren!
Vertrouw op Mij geheel in nood en dood, –
Ik ben uw Loon, zoo heerlijk groot!

ZWIJG STIL

O, zwijg toch stil, als God u hier wil leiden
op wegen, die gij niet verstaat;
Blijf steeds gelovig Zijne hulp verbeiden;
bij Hem is licht, bij Hem is raad.
O, zwijg dan stil.

O, zwijg toch stil; laat uwen God maar zorgen.
Hij helpt gewis te rechter tijd.
Bij Hem zijt gij bij dag en nacht geborgen;
Hij schenkt u kracht tot elke strijd.
O, zwijg dan stil.

O, zwijg toch stil; leer als de Heiland zwijgen.
Al gaat uw weg door donk'ren nacht.
Laat uw gebed tot God steeds opwaarts stijgen,
Hij hoort uw bee, verstaat uw klacht.
O, zwijg dan stil.

O, zwijg toch stil; het is uw God en Vader,
Die in deez' woestenij u leidt.
Hij brengt door alles u Zijn harte nader;
terwijl u boven eeuw'ge ruste beidt.
O, zwijg dan stil.

O, zwijg toch stil; dra zal de morgen dagen,
haast is de donk're nacht voorbij.
Hef't hoofd omhoog; kom, wil toch niet versagen,
want Jezus komt, Hij is nabij.
O, zwijg dan stil.

O, zwijg dan stil; want spoedig zult gij wonen
bij Hem, in eeuw'ge heerlijkheid;
Daar zal Hij Zelf Zijn trouwe strijders loonen,
en smaakt gij volle zaligheid.
Zwijg daarom stil.

MIJNE HOOP, DIE IS OP U (Ps. 39:8)

Mijn hoop, die is op U in dit vergank'lijk leven,
Waar 't wisselend lot het harte vaak doet beven.
En waar zoveel teleurstelt, telkens weer.
Mijn hoop, die is op U, o Heer!

Mijn hoop, die is op U. Hoe woelen hier de menschen
en gaan als in een beeld, bij hun onzeek're wenschen
Als rook vergaat hun hoop, hun naam en eer –
Mijn hoop, die is op U, o Heer!

Mijn hoop, die is op U, o Rots van mijn vertrouwen!
Ik mag ten allen tijde op U, o Jezus! Bouwen!
Zinkt alles hier in 't niet, stort alles neer, –
Mijn hoop, die is op U, o Heer!

Mijn hoop, die is op U. Wat zal ik nog verwachten?
'k Weet: Gij blijft mij nabij, ook in de bangste nachten.
Gij ziet altijd in liefde op mij terneer; –
Mijn hoop, die is op U, o Heer!

Mijn hoop, die is op U. Gij zult mij niet beschamen,
Al Gods beloften zijn in U toch ja en amen.
O, welk een vaste grond! Wat wensch ik meer? –
Mijn hoop, die is op U, o Heer!

Mijn hoop, die is op U. Totdat ik U daarboven
voor al Uw liefde en trouw in eeuwigheid zal loven –
waar alles juicht, Uw grooten Naam ter eer, –
Blijft hier mijn hoop op U, o Heer!

GEBED

Heer, maak mij stil!
Gaan dan ook Uwe wegen
van heil'ge trouw en liefdezorgen tegen
al mijn gedachten in, en tegen wens en wil –
Heer, maak mij stil!

Ja, leer Gij mij
op Uwe liefde bouwen,
en steeds Uw wijsheid zonder schroom vertrouwen.
Hoe wonderlijk Uw doen met mij ook zij, –
Heer, leer Gij mij!

Uw trouw is groot!
Uw goedheid, elken morgen,
ja ieder uur weer nieuw, bleef teder zorgen
vanaf mijn jeugd, in moeite, strijd en nood, –
Uw trouw is groot!

'k Zie 't eind der baan.
Nog slechts een enk'le schrede.
Verhoor genadig'lijk Uws dienstknechts bede:
dat 'k trouw en stil U volge achteraan
tot 't eind der baan!

*De voorouders –
een kleine genealogie*

De voorouders van Dirk de Jager

De voorouders van Dirk de Jager – en van zijn broers en zussen – zijn in de volgende lijst⁴⁰ weergegeven. Een historie die – althans voor zover we dat op dit moment kunnen zeggen – terug te traceren is tot in de 17^e eeuw.

40. *Deze lijst heeft de vorm van een zgn kwartierstaat, dat is is een overzicht van alle voorouders van een bepaald persoon. Deze persoon wordt wel kwartierdrager genoemd, de voorouders in een kwartierstaat heten kwartieren. Voor de nummering van de kwartieren gebruiken we de gewone Arabische cijfers (dus 1, 2, 3, ...). De kwartierdrager krijgt nummer 1, zijn ouders 2 en 3, de vier grootouders 4 tot en met 7, de acht overgrootouders 8 tot en met 15, enz. Het nummer van de moeder is steeds één hoger dan het nummer van de vader, en het nummer van de vader is twee keer zoveel als het nummer van zijn kind. De ouders van nummer 37 zijn dus 74 en 75. Mannen hebben steeds een even nummer (behalve evt. de kwartierdrager), vrouwen hebben steeds een oneven nummer.*

GENERATIE 1

1 Dirk de JAGER, geboren op 30 september 1919, Dinxperlo, overleden op 6 april 2003, Winschoten, (leeftijd bij overlijden: 84 jaar oud), accountant. Ouders: **2** en **3**.

Gehuwd op 30 maart 1948, Groningen, met **Hendriktje HOUWING**, geboren op 29 maart 1920, Delfzijl, overleden op 26 juli 2006, Winschoten (leeftijd bij overlijden: 86 jaar oud), dochter van **Arend HOUWING** † en **Geessien VENHUIZEN** 1878-1958.

GENERATIE 2

2 Antoon de JAGER, geboren op 11 februari 1887, Almelo, , , , overleden op 30 juli 1953, Dinxperlo (leeftijd bij overlijden: 66 jaar oud), Evangelist. Ouders: **4** en **5**. [Notitie 2].

... gehuwd op donderdag 19 oktober 1918 te Nunspeet op 31-jarige leeftijd met:

3 Jutje van 't Hul, geboren op 22 september 1889, Nunspeet, overleden op 17 juni 1973, Dinxperlo, , , , (leeftijd bij overlijden: 83 jaar oud). Ouders: **6** en **7**.

... en hun kinderen:

a. **Dirk**, zie **1**. Gehuwd met **Hendriktje Houwing** en hun kinderen:

1. **Teun**, geboren te Winschoten op 11 december 1948
2. **Geke**, geboren te Winschoten op 15 maart 1950
3. **Aart**, geboren te Winschoten op 16 september 1952
4. **Juul**, geboren te Winschoten op 6 augustus 1954
5. **Bart**, geboren te Winschoten op 24 april 1956

b. **Jannes**, geboren op 4 november 1920 te Dinxperlo, overleden op 28 augustus 1994 te Heerde (leeftijd bij overlijden: 73 jaar oud).

... gehuwd op 13 mei 1947 met **Suze Jansen**, geboren op 18 april 1922 te Wisch, overleden op 18 april 1980 te Winschoten.

Kinderen:

1. **Petronella**, geboren te Winschoten op 9 september 1948
2. **Judith**, geboren te Winschoten op 1 november 1949
3. **Jacobus**, geboren te Winschoten op 18 oktober 1950
4. **Antoon Wouter**, geboren te Winschoten op 13 mei 1952, overleden op 24 februari 1980
5. **Helena**, geboren te Winschoten op 26 juni 1956
6. **Hanna**, geboren te Groningen op 12 november 1955

... gehuwd op 20 augustus 1985 met **Erika Pouwels**, geboren op 12 november 1944 te Hilversum.

Kinderen:

1. **Anna Maria**, geboren te Zwolle op 2 februari 1987
2. **Talitha**, geboren te Heerde op 17 januari 1988
3. **Antoon Jannes Pieter**, geboren te Heerde op 7 juli 1990

c. **Pieter**, geboren op 29 december 1921 te Dinxperlo, overleden op 5 maart 1999 te Eindhoven. Op 13 mei 1947 te Dinxperlo gehuwd met **Christina Suzanna Jansen**, geboren op 9 september 1920 te Silvolde. Kinderen:

1. **Anton**, geboren op 21 maart 1948 te Eindhoven
2. **Ruth**, geboren op 12 januari 1950 te Eindhoven
3. **Flip**, geboren op 2 januari 1952 te Eindhoven
4. **Martinus**, geboren op 31 december 1956 te Eindhoven
5. **Christiaan**, geboren op 5 mei 1958 te Eindhoven

d. **Cornelia Lubertha**, geboren op 18 februari 1930 te Dinxperlo, overleden op 17 september 1991 te Enschede. Op 7 oktober 1954 gehuwd met **Wilhelm Gerhard Jansen**, geboren op 29 maart 1931 te Dinxperlo, overleden op 29 mei 1983 te Dinxperlo. Kinderen:

1. **Antoon Justus**, geboren op 10 april 1958 te Dinxperlo
2. **Herman Willem**, geboren op 3 juli 1959 te Dinxperlo
3. **Geert Evert**, geboren op 22 juli 1961 te Dinxperlo

- e. **Gerharda Everdina**, geboren op 13 januari 1927 te Dinxperlo.
- f. **Johannes**, geboren op 4 oktober 1931 te Dinxperlo. Op 20 januari 1955 gehuwd (1) met **Berendina Aleida Grievink**, geboren op 3 oktober 1930 te Winterswijk, overleden op 10 april 1998 te 's Gravenhage. Kinderen:
1. **Grada Johanna**, geb. op 17 april 1956 te 's Gravenhage
 2. **Gerharda Everdina**, geboren op 7 mei 1958 te Wassenaar
 3. **Antonetta**, geboren op 5 juni 1960 te Wassenaar
 4. **Dirk Jan**, geboren op 18 oktober 1966 te Wassenaar
... op 7 juli 2000 gehuwd (2) met **Jacoba Hendrina Klein Hesselink**, geboren op 5 juli 1942 te Aalten.

GENERATIE 3

4 Jannes de JAGER, dagloner en winkelier (*waarschijnlijk aardappelen?*), geboren op vrijdag 6 maart 1846 te Almelo, overleden op dinsdag 15 oktober 1912 aldaar in de Spoorstraat (leeftijd bij overlijden: 66 jaar oud). *Na het overlijden van zijn ouders (vader op 30-1-1854 en moeder op 24-9-1855; hij was toen 9 jaar oud) is hij ondergebracht in het Burgerweeshuis in Almelo, waar hij verder is opgegroeid. Woonde in 1874 in de Aalderinkshoek. Ouders: 8 en 9.*

... gehuwd (1) op zaterdag 3 mei 1873 te Almelo, op 27-jarige leeftijd met: **Louiza Dorothea Egbers**, (27 jaar oud), dienstbode, geboren op dinsdag 3 juni 1845⁴¹ te Neuenhaus (*tegenover Almelo aan de andere kant van de Duitse grens*), overleden op donderdag 24 juli 1879 te Almelo, 34 jaar oud, dochter van *Henderikus Egbers* en *Johanna Magdalena Lust*.

... en hun kinderen:

- Mannes, geboren 31-1-1874 te Almelo
- Johanna Magdalena, geboren 22-5-1875 te Almelo (waarschijnlijk jong overleden)
- Jannes, geboren ca 1877 te Almelo

41. *Volgens de Ortsfamilienbuche Neuenhaus is de geboortedatum 17-1-1845.*

- Louisa Dorothea, geboren 11-7-1879 te Almelo (waarschijnlijk jong overleden). De moeder is binnen twee weken na de geboorte overleden (op 24-7-1879).

Jannes is tot bekering gekomen door de prediking van een broeder uit Duitsland die Bijbellezingen hield (zo gaat het verhaal). Waarschijnlijk is dit gebeurd voor of aan het begin van zijn huwelijk met de Duitse Louiza Dorothea Egbers. Na haar overlijden in 1879 is hij getrouwd met Gerharda Jolink, die al vanaf haar jeugd 'naar de vergadering ging'.

... gehuwd (2) met:

5 Gerharda Everdina Jolink, geboren op vrijdag 17 oktober 1851 te Ambt Doetinchem, overleden op woensdag 14 november 1928 te Ede (leeftijd bij overlijden: 77 jaar oud). *In 1926 vertrokken naar Ede.* Ouders: **10 en 11**.

... en hun kinderen:

- Antonia**, geboren circa 1881, overleden circa 1882 (leeftijd bij overlijden: mogelijkkerwijze één jaar oud).
- Berendina**, geboren in het jaar 1882 te Stad Almelo. Zij is getrouwd op vrijdag 24 mei 1928 te Almelo op 36-jarige leeftijd met **Jan Uwland**, geboren in het jaar 1874 te Winterswijk, zoon van *Johan Bernard Uwland* en *Maria Gerharda ter Pelkwijk*.
- Leonard**, geboren op dinsdag 5 juni 1883 te Stad Almelo, overleden op donderdag 3 oktober 1940 te Almelo in de Rozenstraat (leeftijd bij overlijden: 57 jaar oud). Gehuwd op vrijdag 17 november 1911 te Stad Almelo op 28-jarige leeftijd met **Geellina Oost**, geboren op woensdag 14 juni 1882 te Wilp/Marum, overleden op woensdag 13 november 1940 te Almelo in de Rozenstraat. (58 jaar oud). *Leonard werd ook wel Leendert genoemd en was schilder van beroep.*
- Willem**, koopman, geboren op vrijdag 17 oktober 1884 te Almelo, overleden op zaterdag 7 september 1946 (leeftijd bij overlijden: 61 jaar oud). *Hij woonde in 1915 aan het Stationsplein.* Gehuwd op vrijdag 15 januari 1915 te Almelo op 30-jarige leeftijd met **Christina Greveling** (27 jaar oud), geboren op zondag 6 november 1887 te Almelo, overleden op dinsdag 18 juli 1922 aldaar, 34 jaar oud, dochter van *Lambert Greveling* en *Auktje de Vries*.
- Antoon**, geboren op 11 februari 1887 te Almelo, overleden op 30 juli 1953 te Dinxperlo (leeftijd bij overlijden: 66 jaar oud). Zie **2**.

- f. **Theodorus**, geboren op vrijdag 21 september 1888 te Almelo. *In 1909 vertrokken naar Lettbridge, Canada.*
- g. **Martinus**, geboren circa 1892, overleden in 1892.
- h. **Louiza Dorothea**, geboren in het jaar 1892 te Stad Almelo. Gehuwd op 28 jarige leeftijd op vrijdag 19 maart 1920 te Almelo met **Hendrik Valstar** (25 jaar oud), geboren in het jaar 1895 te 's Gravenhage, zoon van *Cornelis Valstar* en *Geertruida Beeuwkes*.
- i. **Wilhelmina Gerharda**, geboren in het jaar 1894 te Almelo, overleden op zaterdag 14 november 1931 te Ede, 37 jaar oud. Zij was gehuwd met **Herman Christiaan Westerveld**.
- j. **Martinus**, kantoorbediende, geboren op donderdag 3 december 1896 te Stad Almelo; overleden in 1980. Hij is getrouwd op 27-jarige leeftijd op dinsdag 25 maart 1924 te Almelo met **Johanna van 't Hul** (31 jaar oud), geboren in het jaar 1893 te Ermelo/
Nunspeet, dochter van *Dirk van 't Hul* en *Lubbertje van Putten*.

6 Dirk van 't Hul, geboren circa 1869, overleden circa 1918 (leeftijd bij overlijden: mogelijkkerwijze 49 jaar oud). Ouders: 12 en 13.

... gehuwd met:

7 Lubbertje Van Putten, geboren circa 1869, overleden circa 1894 (leeftijd bij overlijden: mogelijkkerwijze 25 jaar oud). Ouders: **14** en **15**.

... en hun kinderen:

- a. **Jutje**, geboren op 22 september 1889, Nunspeet, overleden op 17 juni 1973, Dinxperlo (leeftijd bij overlijden: 83 jaar oud). Zie **3**.
- b. **Arend**, geboren circa 1892, overleden circa 1892.
- c. **Johanna**, geboren circa 1893, overleden 1980.
- d. **NN**, geboren circa 1894, overleden circa 1894.

GENERATIE 4

8 Jannes de JAGER, wever, geboren op zondag 19 februari 1792 te Ambt Almelo, gedoopt op donderdag 23 februari 1792 te Almelo, overleden op maandag 30 januari 1854 aldaar in de Molenstraat, 61 jaar oud. *Woonde in 1829 op de Knoopshöfte en in 1835 op 't Sluitersveld. Het verhaal gaat dat hij als smokkelaar is omgekomen.* Ouders: **16** en **17**.

... gehuwd op 31-jarige leeftijd op vrijdag 16 januari 1824 te Ambt Almelo met:

9 Berendina Hammink op het Kleine Rot (22 jaar oud), spinster, geboren op dinsdag 1 september 1801 te Ambt Almelo, overleden op maandag 24 september 1855 aldaar in de Molenstraat, (leeftijd bij overlijden: 54 jaar oud), dochter van *Mannes Hammink*, voor 1811 ook Mannes van het Kleine Rot genaamd (landbouwer, dagloner en wever) en *Jenne Ligtenberg*, ook Jenne van de Ligtenberg genaamd, bijnaam 'Jenne Arends' (spinster en landbouwster)

... en hun kinderen:

- a. **Jenne**, geboren als Jenne Hammink, bij huwelijk ouders erkend en gewettigd, geboren op woensdag 27 maart 1822 te Almelo, on-gehuwd overleden op vrijdag 18 juni 1869 aldaar in de Visschedijk (leeftijd bij overlijden: 47 jaar oud).
- b. **Johanna**, geboren op woensdag 8 september 1824 te Almelo, overleden op maandag 27 februari 1865 aldaar op de Knoopshöfte (leeftijd bij overlijden: 40 jaar oud). Getrouwd op 28-jarige leeftijd op woensdag 20 oktober 1852 te Almelo met Gerrit Rengelink (30 jaar oud), wever en dagloner, geboren op maandag 12 november 1821 te Almelo, overleden op zondag 22 maart 1868 aldaar op de Knoopshöfte (46 jaar oud).
- c. **Willem**, geboren in) 1826, overleden in 1835 (leeftijd bij overlijden: 9 jaar oud).
- d. **Jannes**, geboren in 1829, overleden in 1829.
- e. **Mannes**, geboren in 1835, overleden in 1836 (leeftijd bij overlijden: 1 jaar oud).
- f. **Willem**, wever, geboren op maandag 9 januari 1837 te Almelo, ongehuwd overleden op zaterdag 4 februari 1860 aldaar in de Knoopshöfte (23 jaar oud).
- g. **Mannes**, timmermansknecht, koopman en stoomspinner, geboren op donderdag 19 maart 1840 te Almelo, overleden op zondag 21 mei 1922 aldaar, 82 jaar oud. *Woonde in 1910 aan de Bornebroeksche weg.* Hij is getrouwd op 26-jarige leeftijd (1) op zaterdag 3 november 1866 met **Gerharda van den Bos** (29 jaar oud), geboren op donderdag 5 januari 1837 te Almelo, overleden op donderdag 20 april 1905 aldaar in de Slighte, 68 jaar oud, dochter van *Gerrit van den Bos*. Hij is getrouwd op 65-jarige leeftijd (2) op zaterdag 16 september 1905

te Almelo met **Johanna Maria Kolle** (41 jaar oud) geboren op donderdag 21 januari 1864 te Oostdongeradeel, dochter van *Jacob Kolle* en *Geeske Dijkhuis*. In 1934 vertrokken naar Wierden.

- h. **Berendina**, geboren op woensdag 30 november 1842 te Almelo, overleden op vrijdag 20 maart 1857 aldaar in de Aalderinkshoek (leeftijd bij overlijden: 14 jaar oud).
- i. **Jannes**, geboren op vrijdag 6 maart 1846, overleden dinsdag 15 oktober 1912 (leeftijd bij overlijden: 66 jaar oud). Zie 4.

10 Theodorus Jolink, geboren in 1807, overleden in 1866 (leeftijd bij overlijden: 59 jaar oud).

... gehuwd met:

11 Antonia Lammers, geboren in 1815, overleden in 1872 (leeftijd bij overlijden: 57 jaar oud).

... en hun kinderen:

- a. **Gerharda Everdina**, geboren circa 1851, overleden circa 1928 (leeftijd bij overlijden: mogelijkwijze 77 jaar oud). Zie 5.

12 Cornelis van 't Hul, geboren circa 1825, overleden circa 1876 (leeftijd bij overlijden: mogelijkwijze 51 jaar oud).

... gehuwd met:

13 Jutje Van Norel, geboren circa 1832, overleden in 1886 (leeftijd bij overlijden: mogelijkwijze 54 jaar oud).

... en hun kinderen:

- a. **Dirk**, geboren circa 1869, overleden circa 1918 (leeftijd bij overlijden: mogelijkwijze 49 jaar oud). Zie 6.

14 Arend Van Putten, geboren circa 1832.

... gehuwd met:

15 Reintje Van de Poppe, geboren in 1830.

... en hun kinderen:

- a. **Lubbertje**, geboren circa 1869, overleden circa 1894 (leeftijd bij overlijden: mogelijkervijze 25 jaar oud). Zie 7.

GENERATIE 5

16 Willem de JA(E)GER, ook Willem de Jager of Willem Jagers genaamd, wever, geboren in het jaar 1746 te Almelo, gedoopt op 28 juli 1746 te Almelo, overleden op 20 december 1815 aldaar op de Knoopshöfte (leeftijd bij overlijden: 69 jaar oud), Dagloner (in 1813). Ouders: **32** en **33**. [Notitie ⁴²].

... in ondertrouw gegaan op zaterdag 24 april 1779 te Almelo (Willem de Jaeger, nagelaten zoon van Jan de Jaeger, j.m. in de Heerlijkheid Almelo, met Jenneken ten Brinke, j.d. van Rijssen, thans woonagtig in deeze Heerlijkheid) op 33-jarige leeftijd met:

17 Jenneken ten Brinke, ook Jenneken ten Brink/Jenne de Jager genaamd (28 jaar oud), geboren in het jaar 1751 te Rijssen, overleden op zaterdag 13 april 1811 te Almelo op de Knoopshöfte, 60 jaar oud, dochter van Waander ten Brink

... en hun kinderen:

- a. **Jannes de JAGER**, geboren op 12 april 1795, te Almelo, gedoopt op zondag 12 april 1795 aldaar.
- b. **Gerrit Jan de JAGER**, geboren op maandag 13 mei 1793 te Almelo, gedoopt op maandag 20 mei 1793 aldaar.
- c. **Jannes de JAGER**, geboren op zondag 19 februari 1792 te Ambt Almelo, gedoopt op donderdag 23 februari 1792 te Almelo. Overleden op maandag 30 januari 1854 in Almelo, 61 jaar oud. Zie 8.
- d. **Gerrit Jan de JAGER**, gedoopt op zondag 20 december 1789 te Almelo.
- e. **Wilmine de JAGER**, gedoopt op maandag 24 maart 1788 te Almelo.

42. *Ondertrouw in Gereformeerde Gemeente Almelo.*

- f. **Janna JAGER**, daglonersche, gedoopt op donderdag 27 juli 1786 te Almelo, overleden op zondag 25 maart 1849 aldaar in de Schutten-gang, 62 jaar oud.
Zij is getrouwd op donderdag 6 februari 1817 te Almelo, op 30-jarige leeftijd met **Jan Heukes** (50 jaar oud), wever, geboren op zaterdag 20 december 1766 te Almelo, overleden op maandag 15 december 1834 aldaar, 67 jaar oud, zoon van **Jan Berents Heuker**, ook wel Jan Hoekers genaamd, maar ook Jan Heukes en **Berendina van den Boom**, van den Grimmenberg onder Rijssen, ook wel Berendina Heuks genoemd. Hij is eerder getrouwd in het jaar 1799 te Almelo, op 33-jarige leeftijd met Grietjen Witvoet (29 jaar oud), geboren in het jaar 1770 te Almelo, overleden op dinsdag 26 december 1815 aldaar aan het Schuttenpad, oud ongeveer 45 jaar.
- g. **Fredrik JAGERS**, ook Fredrik de JAGER genaamd, bouwman, gedoopt op vrijdag 22 oktober 1784 te Almelo, overleden op dinsdag 29 september 1857 aldaar in de Kluppelshuizen, 72 jaar oud. *Woonde in 1850 in de Boomsboek te Almelo.*
Hij is getrouwd op donderdag 10 juni 1813 te Almelo, op 28 jarige leeftijd met **Hendrina Knoop** (35 jaar oud), spinster, geboren in het jaar 1778 te Almelo, overleden op dinsdag 30 juli 1844 aldaar in de Bolkshoek, 66 jaar oud, dochter van Albert Knoop (bouwmand en dagloner) en Engele Dekkers, ook wel Engele Everts genaamd.
- h. **Willem de JAGER**, gedoopt op zondag 1 september 1782 te Almelo.
- i. **Jan Hendrik de JAGER**, landbouwer en bouwman, gedoopt op zondag 12 september 1779 te Almelo, overleden in het jaar 1820 te Zenderen/Borne, 41 jaar oud. Hij was getrouwd met **Fenne Paskamp**, landbouwster, geboren in het jaar 1794 te Zenderen/Borne, dochter van Berend Paskamp (landbouwer) en Janna ter Haar (spinster). Zij is op 28-jarige leeftijd getrouwd met Jan van 't Meulenbelt, ook Jan Grobben genaamd (40 jaar oud), landbouwer en wever.

30 Reijer Willemsen Van (de) Poppe, geboren op 3 december 1793, Nunspeet, overleden op 18 februari 1865, Wetseinde, Ermelo (leeftijd bij overlijden: 71 jaar oud). Ouders: **60** en **61**.

... gehuwd op 28 mei 1818, Ermelo, met:

31 Lubbigjen Jacobs (Lubbertje) Rozeboom, geboren op 29 maart 1795, Nunspeet, overleden op 22 januari 1832, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: 36 jaar oud). Ouders: **62** en **63**.

... en hun kinderen:

- a. **Reintje Van de Poppe**, geboren op 14 februari 1830, Ermelo, overleden. Zie **15**.

GENERATIE 6

32 Jan Willems de JAGER, geboren in 1690, overleden in 1779 (leeftijd bij overlijden: 89 jaar oud).
Gehuwd (1) op 24 augustus 1723 met **Fenneke Wilms van het Oeverink**, overleden.

... gehuwd (2) op 2 november 1732, Almelo, met:

33 Fennicken Hendriks van de Braamhaar, geboren in 1707, overleden. Ouders: **66** en **67**.

... en hun kinderen:

- a. **Willem de JA(E)GER**, geboren in 1746, gedoopt op 28 juli 1746, Almelo, overleden op 20 december 1815, op de Knoopshöfte Almelo (leeftijd bij overlijden: 69 jaar oud). Zie **16**.
- b. **Hendrik de JAGER**, geboren 1742 te Almelo, overleden op 4 augustus 1815 aldaar op de Zagekuile, 73 jaar oud.

60 Willem Reijersen Van de Poppe, geboren op 29 mei 1768, Nunspeet, overleden op 6 mei 1859, Hulshorst, (leeftijd bij overlijden: 90 jaar oud). Ouders: **120** en **121**.

... gehuwd op 17 februari 1793, Doornspijk, met:

61 Jentje Tijmens Vinke, geboren in 1768, overleden in 1828 (leeftijd bij overlijden: 60 jaar oud).

... en hun kinderen:

- a. **Reijer Willemsen Van (de) Poppe**, geboren op 3 december 1793, Nunspeet overleden op 18 februari 1865, Wetseinde, Ermelo (leeftijd bij overlijden: 71 jaar oud). Zie **30**.

62 Jacob Hendriks Rozeboom, overleden.

... gehuwd op 6 maart 1793 met:

63 Metje Eijbertsen van den Brink, gedoopt op 6 augustus 1757, Doornspijk, overleden op 31 oktober 1838, Ermelo (leeftijd bij overlijden: mogelijkervijze 81 jaar oud). Ouders: **126 en 127**.

... en hun kinderen:

- a. **Lubbigjen Jacobs (Lubbertje)**, geboren op 29 maart 1795, Nunspeet overleden op 22 januari 1832, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: 36 jaar oud). Zie **31**.

GENERATIE 7

66 Hendrik Braamhaar, geboren in 1675, overleden in 1729 (leeftijd bij overlijden: 54 jaar oud).

... gehuwd met:

67 ??

... en hun kinderen:

- a. **Fennicken Hendriks van de Braamhaar**, geboren in 1707, overleden. Zie **33**.

120 Reijer Jansz Van de Poppe, geboren op 25 februari 1725, Doornspijk, overleden op 15 juni 1782, Nunspeet (leeftijd bij overlijden: 57 jaar oud). Ouders: **240 en 241**.

... gehuwd op 11 maart 1753, Elspeet met:

121 Evertje Harms, geboren in 1725, Houtdorp, gedoopt op 18 november 1725, Garderen, overleden op 7 april 1806, Hulshorst (leeftijd bij overlijden: 81 jaar oud). Ouders: **242** en **243**.

... en hun kinderen:

- a. **Willem Reijersen**, geboren op 29 mei 1768, Nunspeet, overleden op 6 mei 1859, Hulshorst, (leeftijd bij overlijden: 90 jaar oud). Zie **60**.

126 Eibert Evertsen van den Brink, overleden.

... gehuwd op 3 augustus 1752 met:

127 Jentjen Hendriks, overleden.

... en hun kinderen:

- a. **Metje Eijbertsen**, gedoopt op 6 augustus 1757, Doornspijk, overleden op 31 oktober 1838, Ermelo, (leeftijd bij overlijden: mogelijkervijze 81 jaar oud). Zie **63**.

GENERATIE 8

240 Jan Hendriksen Van de Poppe, gedoopt op 18 april 1697, Nunspeet, overleden in 1762, Ermelo (leeftijd bij overlijden: mogelijkervijze 65 jaar oud). Ouders: **480** en **481**.

... gehuwd op 15 januari 1723 met:

241 Hendrikje Reijers, gedoopt op 17 mei 1696, Nunspeet, overleden op 18 december 1779, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: mogelijkervijze 83 jaar oud). Ouders: **482** en **483**.

... en hun kinderen:

- a. **Reijer Jansz**, geboren op 25 februari 1725, Doornspijk, overleden op 15 juni 1782, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: 57 jaar oud). Zie **120**.

242 Harmen Evertsen, geboren op 21 juni 1703, Garderen, overleden.
Ouders: **484** en **485**.

... gehuwd op 9 oktober 1727, Garderen, met:

243 Reintje Peters, gedoopt op 25 mei 1701, Garderen, overleden.
Ouders: **486** en **487**.

... en hun kinderen:

- a. **Evertje Harms**, geboren in 1725, Houtdorp, gedoopt op 18 november 1725, Garderen, overleden op 7 april 1806, Hulshorst, (leeftijd bij overlijden: 81 jaar oud). Zie **121**.

GENERATIE 9

480 Hendrik Gerritsen Van de Pop, geboren in 1665, overleden.
Ouders: **960** en **961**.

... gehuwd op 1 april 1694, Nunspeet, met:

481 Aaltje Willems, geboren in 1667, Doornspijk, overleden in 1707, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: 40 jaar oud).

... en hun kinderen:

- a. **Jan Hendriksen Van de Poppe**, gedoopt op 18 april 1697, Nunspeet, overleden in 1762, Ermelo (leeftijd bij overlijden: mogelijk 65 jaar oud). Zie **240**.

482 Reijer Jansen, geboren op 13 februari 1656, Nunspeet, overleden.
Ouders: **964** en **965**.

... gehuwd op 1 april 1694, Nunspeet, met:

483 Driesje Gerrits, geboren circa 1660, overleden.

... en hun kinderen:

- a. **Hendrikje Reijers**, gedoopt op 17 mei 1696, Nunspeet, overleden op 18 december 1779, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: mogelijkwijze 83 jaar oud). Zie **241**.

484 Evert Harmsen, geboren in 1675, overleden.

... gehuwd circa 1700 met:

485 Lijsbeth Everts, overleden. Ouders: **970** en **971**.

... en hun kinderen:

- a. **Harmen Evertsen**, geboren op 21 juni 1703, Garderen, overleden. Zie **242**.

486 Peter Gerritsen, geboren in 1675, overleden.

... gehuwd circa 1700 met:

487 Jannetje Gerrits, geboren in 1675, overleden.

... en hun kinderen:

- a. **Reintje Peters**, gedoopt op 25 mei 1701, Garderen, overleden. Zie **243**.

GENERATIE 10

960 Gerrit Lubbertsen, geboren in 1650.

... gehuwd met:

961 ??

... en hun kinderen:

- a. **Hendrik Gerritsen Van de Pop**, geboren in 1665, overleden. Zie **480**.

964 Jan Reijersen, geboren in 1625.

... gehuwd circa 1655, Nunspeet, 1697, , Gelderland, Nederland, met:

965 Jutte Jans, gedoopt op 7 februari 1630, Nunspeet, overleden in 1671, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: mogelijkervijze 41 jaar oud). Ouders: **1930 en 1931**.

... en hun kinderen:

- a. **Reijer Jansen**, geboren op 13 februari 1656, Nunspeet, overleden. Zie **482**.

970 Evert Hendricksen, geboren in 1665, overleden.

... gehuwd op 20 oktober 1678 met:

971 Gerritje Aalstd, geboren in 1659, overleden in 1687 (leeftijd bij overlijden: 28 jaar oud).

... en hun kinderen:

- a. **Lijsbeth Everts**, overleden. Zie **485**.

GENERATIE 11

1930 Jan Evertsen, geboren in 1600, overleden.

... gehuwd in 1630 met:

1931 Anna Gijsberts, geboren in 1600, overleden.

... en hun kinderen:

- a. **Jutte Jans**, gedoopt op 7 februari 1630, Nunspeet, overleden in 1671, Nunspeet, (leeftijd bij overlijden: mogelijkervijze 41 jaar oud). Zie **965**.

... is nu geen
... eker, ...
... onrustig in de lucht. De ...
... doch de vorige week is het heel erg
... ook bommen bij winterswijk, ha
... d. Rocholt en Wesel zijn toen erg
... al het nu worden? De Duitse
... derwich met verlof thuis waren
... len weer op de plaats van bestem
... troepen die hier in de streek liggen
... l. eenigen blijven achter. In
... aanval op